

Book Sprökke

Kapittel 1

- 1 Dit bunt sprökke van Salomo, David zienen zönne, koning van Israël,
2 um wiesheid, orde en regel in 't laeven te krieggen
en vernemstige waorde te begriepen,
3 het belang van orde en regel in te laeren zeen
at het geet um waarachtigheid, um recht en um rechtuut waen.
4 Um slichte¹ leu klookheid te gevven,
het jonge volk kennis en bedechtigheid bi'j te brengen.
5 Laot ene, dén wies is, heuren en der nog wiezer van worden,
en ene dén verstandig is, met overleg te wark gaon,
6 um sprökke en beeldspraoke begriepelijk te maken,
waorde en raodsels van wieze leu.
- 7 Ontzag veur UM, daor begunt de kennis met,
de wiesheid en orde en regel, waor-t onwieze leu minächtig ovver doot.
- 8 Luuster, jonge van mi'j, naor de regels dee-t ow vader ow bi'jbrech,
en schoef wat ow mo ow laert, neet zo maor op zied.
9 Eure lessen bunt ow as ne krans um ow heufd,
hangt ow as ne mooien ketting um den hals.
- 10 Jonge van mi'j, at min volk ow verleiden wil,
gaot der dan nooit of te nimmer op in.
11 At zee zegt: "Gao met ons met,
wi'j wilt blood zeen,
der ene te grazen nemmen,
dén niks edaone hef.
- 12 Lao-w um laevendig opvraeten
zo as 't dodenriek dut met leu,
dee-t 't graf anin gaot: met vel en butte.
- 13 Dan zö-w allerhande kostbaor grei vinnen,
ons huus volstoppen met dat roofspil.
14 I'j mögt met ons met lotten,
't kump jo allemaole uut onzen enen groten buul."
- 15 Jonge van mi'j, gao nooit met eur op pad,
volg eur spaor neet.
16 Want eure veute gaot 't kwaod in de meute,
ze wet neet ho rap of ze blood vergeten mot.
- 17 Het vangnet wordt jo veur niks uut ezet
at de voggels dat metene in de gaten hebt.
18 Maor dee leu loert jo eigenlijks op eur eigen blood,
hebt het op eur eigen laeven begreppen.
19 Zo de paede van elkenene, dén op verkaerd gewin uut is:
't zal um het laeven kosten.
- 20 De wiesheid schreeuwt het uut op de straote,

---

¹ slicht = eenvoudig, simpel

op het marktpllein löt ze zich good heuren.
 21 Op de heuke van de drokke straoten is zee an 't ropen,
 bi'j den ingang van de stadspaorten döt ze verhaal:
 22 "Ho lange nog, dom volk, wilt i'jleu lever bi'j ow dom gedote blieven?
 Ho lange zölt de spotters nog plezaer hebben in euren spot?
 En leu, dee-t neet wies bunt, ne gruwelijken haekel an kennis hebt?
 23 Laot ow deur mi'j terechte wiezen!
 Zee, dan za-k mienen geest ovver owleu uutgeten,
 owleu miene waorde bekend maken.
 24 Ik hebbe owleu jo eropen, maor i'j hebt der ow neet an estuurd.
 Ik hebbe miene hand uut estokken, maor i'j slogen der gin acht op.
 25 Mienen goeien raad hebt i'jleu in de wind eslagene,
 met miene terechtwiezing wol i'jleu niks van done hebben.
 26 Noh dan, ik zal lachen um owwe narigheid,
 owleu de gek anstaeken, at i'jleu in de ellende komt,
 27 at de ellende as ne verwoestenden valwind ow ovvervölt
 en narigheid as ne stormwind ovver ow hen raost,
 at angst en narigheid ow te pakken kriegt.
 28 Jao, dan zölt ze mi'j ropen,
 maor ik zal niks trugge zeggen,
 zölt ze mi'j vol verlangen zeuken, maor vinden, dat doot ze mi'j neet.
 29 Dat kump, umdat ze ne haekel an kennis hebt
 en neet ekozzene hebt um ontzag te hebben veur UM.
 30 Van mienen raad wollen ze niks van weten,
 al miene terechtwiezingen slogen ze in de wind.
 31 Laot ze zelf de vruchten van eur doon maor aeten,
 en zat worden van wat ze zichzelf in de kop ehaald hebt.
 32 Eure eigenwiezigheid drukt de onneuzelen den strotte dichte,
 het met zichzelf tevraene waen van dom volk wordt euren ondergang.
 33 Maor elkenene, wel naor mi'j luustert,
 zal in röst en vrae wonnen
 en hoeft zich neet naar te maken veur 't kwaod, dat ene ovverkommen kan."

Kapittel 2

1 As i'j, jonge van mi'j, annemmen wilt, wat ik ow te zeggen hebbe,
 a-j miene laefregels good in ow harte bewaart,
 2 as i'j ow de aorne naor wiesheid laot hangen
 en ow harte richt op begriepen,
 3 jao, as i'j um inzicht roopt,
 hardop vraogt um begriepen,
 4 as i'j der naor zeukt as naor zilver,
 der naor op zeuk bunt as naor verborgen schatten,
 5 dan zö-j begriepen, wat het is, ontzag veur UM te hebben
 en God te laeren kennen.
 6 Want HEE is het, dén wiesheid göf,
 uut zienen mond kump het kennen en het begriepen.
 7 Veur rechtvaardigen steet Hee klaor um eur te helpen,
 veur wee-t vrom euren gang gaot, is Hee een schild.
 8 Hee zut to op de paede van het recht,

Hee göf acht op den weg van wee-t Um trouw bunt.
9 Dan zöl i'j begriepen, wat dat is:
leefde veur waarheid en recht,
aerlijkheid en geveul veur wat echt good is.
10 Want dan zöl i'j wiesheid in ow harte kriegen,
het kennen zal ow van binnen good doen.
11 Bedechtigheid zal ow bewaren,
inzicht höldt de wacht ovver ow,
12 um ow weg te holden van den verkaerden weg,
van den man, dén ziene waorde verdraeit,
13 van leu, dee-t van 't rechte pad af gaot
um duustere waege op te gaon,
14 dee-t der wille an hebt verkaerde dinge te doen,
plezaer belaeft an min gedote,
15 volk, dat kromme waege geet,
neet rechtuut lopen wil.
16 Dat inzicht zal ow redden van de vrömde vrouwe,
ene, dee neet van hier is, met eure gladde praot.
17 Dee-t den man van eure jonge jaoren hef laoten zitten
en 't verbond met euren God vergaeten hef.
18 Zee en eur hele huus zakt vot in den dood,
eure waege komt uut in het dodenriek.
19 Van alle leu, dee-t bi'j eur komt, kump der ginne waer,
zee vindt de paede naor 't laeven neet waer.
20 Loop daorumme op den weg van good volk,
hol ow an de paede van de rechtvaerdigen.
21 Want 't rechtschape volk zal 't land bewonnen,
de betrouwbaore leu der in overblieven.
22 Maor 't slechte volk zal 't land uut ejaagd worden,
de trouwelozen wordt uut ereuid.

Kapittel 3

1 Jonge van mi'j, mien onderricht, vergaet dat nooit,
bewaer miene laefregels in ow harte.
2 Want i'j zölt der lengte van dage
en jaoren van laeven en vrae met winnen.
3 Dat leefde en trouw ow maor nooit mögt laoten zitten,
bind dee ow um den hals,
schrief ze op 't schriefplenksken van ow harte.
4 Dan zö-j gunst en waardaering vinden
in de ogen van God en van mensen.
5 Vertrouw op UM met heel ow harte,
verlaot ow neet op ow eigen verstand.
6 Betrek Um bi'j al owwe waege,
en Hee zelf zal owwe paede lieke maken.
7 Waes neet wies in owwe eigen ogen,
heb ontzag veur UM en gaot 't kwaod uut de waege.
8 Dat is as millesienen veur ow lief,
het dut ow de butte good.

- 9 Aer UM met ow hele hebben en holden
en met 't aerste van owwe opbrengsten.
- 10 Dan zölt owwe spiekers² barstens vol worden,
owwe parskupen ovverlopen.
- 11 Jonge van mi'j, gao nooit teggen ZIENE terechtwiezingen in,
laot 't ow neet teggenstaon, at Hee ow de lesse les.
- 12 Want waor-t Hee wies met is, dén wis Hee terechte,
zo as ne vader zienen zönne, dén um nao an 't harte lig.
- 13 Good af is ene, dén wiesheid vundt,
'n mense, dén inzicht krig.
- 14 Want i'j hebt van eur maer profijt as van zilver,
zee brech maer op as het gaele gold.
- 15 Zee is maer waerd as edelstene,
al ow kostbaore grei is met eur vergeleken maor niks.
- 16 Lengte van dage hef zee in eure rechterhand,
in euren linkeren riekdom en anzeen.
- 17 Eure waege bunt leeflijke waege,
eure paede veurt naor vrae.
- 18 Ne laevensboom is zee, veur wee-t eur vaste griept,
wee-t eur vaste holdt, bunt gelukkig te priezen.
- 19 Deur wiesheid hef HEE de poeren³ van de aerde elegd,
deur inzicht den hemel vaste emaaft.
- 20 Deur ziene kennis bunt de oerwaters los ebrokken
en dröppelen der dauw uut de locht.
- 21 Jonge van mi'j, hol ow dee altied veur ogen:
richtige bedechtigheid en ovverleg.
- 22 Dee zölt veur owzelf het laeven waen,
een gevallig sieraod veur owwen hals.
- 23 Dan kö-j geröst owwen weg gaon,
owwen voot zö-j nargens teggenan stotten.
- 24 A-j gaot liggen, hoof i'j nargens bange veur te waen,
gao maor gewoon liggen en lekker slaopen.
- 25 Waes der neet benauwd veur, dat ow reukloos⁴ wat ovverkommen zal,
veur het onheil deur slecht volk, at dat toch ne kaere kump.
- 26 Want HEE zal, zo as i'j der vaste op vertrouwt, der waen
en owwen voot veur klemmen en vallen bewaren.
- 27 Ontholdt ne anderen nooit, wat um tokump,
as i'j bi'j machte bunt, daor wat an te doen.
- 28 Zeg nooit teggen owwen naober: "Gao no weg en kom morgen maor waer,
dan gef ik het ow", a-j 't um ok drekt gevven könt.
- 29 Prakkezaer ow gin kwaod uut teggen owwen naober,
dén in good vertrouwen naost ow laeft.
- 30 Maak nooit zo maor ruzie met ene,
dén ow niks lillijks an edaone hef.

---

² Schuur voor de opslag van graan

³ Grondstenen

⁴ onverwacht, plotseling

- 31 Waes neet afgunstig op ne man van geweld,
gao ziene waege neet op.
- 32 Want an den verdraiden hef HEE ne gruwelijken haekel,
maor met aerlijke leu geet Hee vertrouwelijk umme.
- 33 Op het huus van slecht volk röst ZIENEN vleuk,
maor Hee zegent het spil van rechtvaerdige leu.
- 34 Teggen driesten geet Hee nog driester an,
maor Hee is good veur de zachtmeudigen.
- 35 De wiezen zölt aere en anzeen kriegen,
maor onwieze leu haalt zichzelf scha en schande op den hals.

Bes zo wied nao-ekkekene en ecorrigaerd.

Kapittel 4

- 1 Luuster, jonges van mi'j, naor het waarschouwen van ne vader,
gef der acht op um daor inzicht van te kriegen.
- 2 Ik gevve owleu wat goods met um dervan te laeren,
verslochter neet, wat ik ow bi'jbrenge.
- 3 Want to ik nog as kind bi'j mien vader wonnen,
nog maor zo'n jungesken, den enigen zönne van mien moder,
- 4 to laeren hee mi'j en zei:
“Zet ow miene waorde vaste in 't harte,
holdt ow an miene geboden, dan zö-j laeven.
- 5 Do wiesheid en inzicht op,
vergaet nooit, wat ik ow veur ehollene hebbe, wiek der neet van af.
- 6 Laot eur neet los, de wiesheid, dan zal zee ow waren,
waes wies met eur, dan zal ze ow bescharmen.
- 7 Wiesheid begunt der met, wiesheid zeen te kriegen,
heb der alles wa-j al hebt veur ovver um inzicht te kriegen.
- 8 Druk ow kort teggen eur an, en zee zal ow hoge hebben,
zal ow anzeen bezorgen, a-j eur in de arme nemt.
- 9 Zee zal ow ne leeflijken krans um 't heufd leggen,
ow ne schitterende krone opzetten.”
- 10 Luuster, jonge van mi'j, nem miene waorde an,
dan zölt owwe laevensjaoren völle worden.
- 11 Ik hebbe ow den weg van de wiesheid ewezen,
ik hebbe ow op 't rechte pad lopen laoten.
- 12 A-j loopt, zal ow niks in 't nauw brengen,
a-j hard loopt, zö-j neet strukelen.
- 13 Hol ow vaste an mien waarschouwen, laot dat nooit los,
hol ow daoran, het geet um ow laeven.
- 14 Kom nooit op het pad van slecht volk,
gao nooit den weg van min volk op.
- 15 Blief der bi'j weg, loop der neet ovverhen,
loop der bi'j weg en gao de andere kante op.
- 16 Want dat volk kan neet slaopen, at ze neet wat uut evraeten hebt,
at ze der ginne hebt strukelen laoten, höldt eur dat wakker.
- 17 Want ze hebt het brood van de slechtigheid egaeten,

- wien van 't geweld edronken.
18 Maor het pad van de rechtvaerdigen is as glanzend morgenlecht,
dat alsmaor helderder wordt bes at 't klaarlechten dag is.
19 Den weg van slecht volk is as den duusteren,
ze hebt der gin benul van, waor at ze ovver strukelt.
- 20 Jonge van mi'j, luuster good naor miene waorde,
laot ow de aorne hangen naor wat ik ow zegge.
21 Verlees ze neet uut 't oge,
bewaor ze depe in ow harte.
22 Want ze bunt 't laeven veur wel eur vundt,
millesienen veur 't hele lief.
23 Waar ow harte maer as al 't andere,
want alle laeven kump daor vandan.
24 Laot ow gin minne waorde uut de mond kommen,
gin valse praot ovver der lippen.
25 Laot owwe ogen strak veur ow uut kieken,
owwe wimpers recht op wel of wat teggenovver ow is.
26 Hol owwe veute op 't lieke pad
en laot al owwe waege met rechte dinge van doon hebben.
27 Slao nooit rechtsaf of linksaf,
gao allene opzied veur 't kwaod.

Kapittel 5

- 1 Jonge van mi'j, luuster good naor miene wiesheid,
doot ow de aorne good los veur miene verstandige lessen.
2 Zo da-j met bedachtzaamheid te wark gaot,
as het der umme geet, wa-j zeggen of zwiegen mot.
3 Want de lippen van een vrömd vrouwmense, daor dröpt den honnig vanaf,
eur gaogel⁵ is gladder as ollie,
4 maor an 't ende is ze zo bitter as galle,
scharp as een tweesniedend zwaerd.
5 Eure veute gaot ummenaer naor den dood hen,
eure voetstappen bunt op 't dodenriek ericht.
6 Umda-j anders op 't pad naor 't laeven zollen kommen können,
löp ze alsmaor te dwalen zonder da-j dat in de gaten hebt.
7 Noh dan, jonges van mi'j, luuster naor mi'j,
hol ow an wat ik owleu zegge.
8 Blief bi'j dat mense wied uut de buurte,
kom nooit bi'j eur an de deure.
9 Anders zö-j owwe aere an anderen kwiet worden,
de beste jaoren van ow laeven gevven an zo'n vreselijk mense.
10 Anders geet vrömd volk met ow hebben en holden strieken
en kump ow zoer verdeende geld in 't huus van dee vrömde.
11 An 't leste is het dan niks as stönnen en krönnen,
at der van ow vleis en lief niks maer ovver is.
12 Dan zeg i'j: 'Ho he-k mi'j toch zo teggen dee regels verzetten können,

---

⁵ Gehemelte

- hef mien harte dee waarschouwingen af ewezen?
 13 Waorumme he-k neet eluusterd naor de stemme van miene onderwiezers,
 de aorne neet wied los ehad veur miene laermeisters?
 14 't Schaelen neet völle, of ik wazze der an onder deur egaone,
 midden onder al 't volk, dat der met mekare bi'j ston.'
- 15 Drink water uut owwe eigen putte,
 streumend water uut owwe eigen welle.
 16 Owwe wellen hoeft toch neet ovver te lopen ovver de straoten,
 owwe gravens vol water ovver de markten, of wal dan?
 17 Owwe wellen bunt allenig veur ow
 en neet veur vrömden bi'j ow in de buurte.
 18 Dat der maor zegen op owwe welle rösten mag!
 Waes wies met de vrouwe van owwe jonge jaoren,
 19 met dee leeflijke reesikke, met dee anvallige gazelle.
 Laot eure borsten ow altied donne⁶ maken,
 laot ow altied waer verleiden deur eure leefde.
 20 En waorumme, jonge van mi'j, zo-j ow verleiden laoten deur ne vrömde vrouwe,
 owwe arme um de borste van een vrömd vrouwmense hen slaon?
 21 Want recht veur ZIENE ogen ligt de waege van elke mense bloot,
 al ziene paede ontgaot Um neet.
 22 Eure eigen streken verstrikt slecht volk,
 het löp vaste in de netten van eure eigen zunde.
 23 Het geet der dood an, dat het zich neet laoten gezeggen wil,
 In eure grote gekkigheid tommelt ze maor wat rond.

Kapittel 6

- 1 Jonge van mi'j, as i'j veur owwen naober borg estaone hebt,
 ne vrömden wat met handslag to ezegd hebt,
 2 a-j verstrikt eworden bunt in de waorde van owwen mond,
 vaste zit an wa-j to ezegd hebt,
 3 dan kö-j maor één ding doon, jonge van mi'j: der ow uut zeen te redder,
 no i'j vaste zit an dén handslag met owwen naober.
 Gao der op af, gef het neet op en maak owwen naober het laeven zoer.
 4 Gön owzelf gin slaop in de ogen,
 laot ow de oogleden neet dichte gaon,
 5 Red der ow uut, as ne gazelle, at ze egreppen worden zol,
 as ne voggel, dén deur ne voggelvanger egreppen worden zol.
- 6 Gao naor de miegampe, i'j, voelen⁷,
 kiek ho dee dut en laer daorvan.
 7 Dee hef ginnen anvoerder,
 ginnen opzichter en ginnen haerser.
 8 In den zommerdag zorgt ze dat ze eur voer krig,
 in de tied van den bouw hef ze euren veurraad an vraeten bi'jene egard.
 9 Ho lange blief i'j, voelen da-j der bunt, nog liggen?
 Wannaer kom i'j uut 't bedde?

---

⁶ Dronken

⁷ Luilak

- 10 “Nog efkes slaopen, noch efkes dommelen,
nog efkes met de arme ovver mekare liggen!”
- 11 Dan ovvervölt ow den armoed as ne stroekrover
en kump gebrek as ne gewaopenden kaerel ovver ow haer.
- 12 Ne gewetenlozen is ‘t, ne geveurlijken kaerel,
uut wel zienen mond allene maor bedreeglijke praot kump,
13 dén met de ogen te knippenen löp,
dén met de veute te schoefelen löp,
dén niks dut as met de vingers wiezen.
- 14 Hee hef altied verdraeidigheid in ’t zinne,
is altied uut op verkaerde dinge, zöch störig ruzie.
- 15 Daorumme kump reukeloos zienen ondergang,
zo opens zal e kapot gaon,
der is niks maer an te doon.
- 16 Der bunt zes dinge, dee-t HEE gaar neet lien mag,
an zeuvene hef Hee ne barstenden haekel:
17 ogen, dee-t greuts uutkiekt, ne löggenachtige tonge,
hande, dee-t onschuldig blood vergeet,
18 een harte, dat bloos op verkaerde dinge uut is,
veute, dee-t zich hööst um kwaod te doon,
19 ne valsen getuge, dén löggens uitkraomt,
en ene, dén onder breurs löp te stokken.
- 20 Jonge van mi’j, hol ow an ’t gebod van ow vader,
schoef neet zo maor opzied, wat ow moder ow elaed hef.
- 21 Bind ow dee um ’t harte,
knup ze ow vaste um den hals.
- 22 A-j onderweg bunt, zölt dee ow leiden,
a-j gaot liggen, zölt dee ovver ow de acht hollen,
a-j wakker wordt, zölt zee ow raoden.
- 23 Jao, het gebod is ne lampe,
het onderricht is een lecht,
de vermaningen wiest ow den weg deur ’t laeven.
- 24 Ze bescharmt ow teggen de vrouwe van een ander,
teggende gladde tonge van ne vrömde daerne.
- 25 Laot ow ’t harte neet op hol brengen deur eure mooie verschiening,
laot ow neet verleiden deur eur lonken.
- 26 Want ne hoere kost neet maer as ne stoeten,
maor de vrouwe van ne anderen is op ow kostbaore laeven uut.
- 27 Kan der ene zich köllekes vuur in de binnentesse doon,
zonder dat um den jas in brand vlög?
- 28 Of kan der ene ovver gleuendige kollen hen lopen
zonder dat e zich de veute verbrendt?
- 29 Zo vergeet het dén, wel zich met de vrouwe van zienen naober inlöt,
ginene wel eur an te raken dörft, geet vri’juut.
- 30 Ne gauwdeef, dén van armoed stölt, want hee had hunger,
mo-j neet met den nekke ankieken.
- 31 At hee trappaerd wordt, mot hee het in zeuvenvold trugge gevven,

- al schöt der ziene hele hebben en holden bi'j in.
32 Wel vrömd geet met ne vrouwe, is neet good bi'j zien verstand,
allene wel zichzelf kapotmaken wil, dut zo wat.
33 Scha en schande haalt hee zich op den hals
en zien slechten name wordt hee nooit maer kwiet.
34 Want afgunst mek ne man raozend,
at hee wraak nömp, zal hee gin genade kennen.
35 Hee wil van gin zwieggeld weten,
hee göf neet to, al beed i'j um ok nog zovölle.

Kapittel 7

- 1 Jonge van mi'j, denk altied an miene waorde,
bewaar miene geboden heel sekuur.
2 Hol ow an miene laefregels, dan zö-j laeven,
bewaar wa-k ow elaerd hebbe as den appel van ow oge.
3 Bind ze ow um den vinger,
schrief ze op de leie van ow harte.
4 Zeg teggen de wiesheid: "I'j bunt miene zuster",
neum ow verstand "miene goeie kunnigheid".
5 Dee beiden zölt ow waren veur het vrömde wief,
zonne onbekende met eure gladde pröötjes.
6 Ik ston es 'n maol veur 't raam van mien huus
en kek deur 't venster naor buten hen.
7 To zoog ik daor in 'n koppel jongvolk, van dee opschöttelinge,
ne jongen kaerel lopen, echt zonnen dol.
8 Dén leep de straote ovver, ging bi'j waor-t dat wief wonnen den hook umme
en trad op eur huus af.
9 Het was in den tweeduusteren, het worden aovend,
't worden al good duuster, haoste nacht.
10 En jao heur, daor kwam um dat wief al in de meute,
in eure hoerenklaere, zo gesleppen as wat.
11 Zee mek ne hoop kabaal, is good dwars,
zee kan 't in huus neet uutholden.
12 Zee löp wat ovver de straote, köttelt wat ovver de pleinen,
op alle heuke steet zee te loeren.
13 Zee krig den jonge bi'j de kladden, smokt um good af,
en zeg met een vrech gezichte teggen um:
14 "Ik mozze nog vredesoffers brengen
en vandage bun ik miene belofte nao ekommene.
15 Daorumme bun-k der op uut egaone, ow te meute,
i'j wazzen 't, waor-k slim naor uut kekke,
en no he-k ow nog evonnene ok.
16 Ik hebbe mien bedde al op emaakt met pronkdaekens,
met bonte lakens van Egyptisch linnen.
17 Besprenkeld he-k mien bedde met roekegrei,
met mirre, aloë en kaneel.
18 Kom op, wi'j wilt ons bezatten an de leefde,
bes morgenvrog an to,
met mekare völle wille hebben an het spel van de leefde.

- 19 Want mienen kaerel is neet thuus,
 hee is op reize naor een land wied weg.
- 20 Hee hef ne besten buul met geld met enommene,
 en aerst at 't lechte maone is, kump hee waer naor huus hen.”
- 21 Zee haalt um met eur drokke gepraot ovver,
 met eure gladde pröötjes krig ze um met zich met.
- 22 Hee löp domweg achter eur an,
 as ne bolle, dén naor het slachthuis geet,
 as ne onwiezen, dén met boeien um de enkels veur 't gerechte ebracht wordt,
- 23 bes um ne piele de laever deurkleuft,
 net as ne voggel, dén 't vangnet in zoest,
 en hee wet neet, dat het um zien laeven te done is.
- 24 Noh dan, jongens van mi'j, luuster naor mi'j,
 gef good acht op wat ik owleu zegge:
- 25 Laot ow 't harte neet afdwalen naor eure waege,
 verloop ow neet op eure paede.
- 26 Zee hef jo al verscheiden dodelijke slachtoffers emaaft,
 hef ne onmundigen hoop leu ewörgd.
- 27 De waege naor 't dodenriek gaot dwars deur eur huus hen,
 zee gaot naor onderen, naor de kamers van den dood.

Kapittel 8

- 1 Is dat Wiesheid neet, dee daor röp,
 löt Verstand eure stemme daor heuren?
- 2 Bovven op de heugten langs den weg,
 waor de paede zich kruust, daor steet zee.
- 3 Naost de paorte, an den ingang van de stad,
 waor-j de stad anin gaot, daor löp zee te jammeren:
- 4 “Owleu, mansleu, spraeke ik an,
 met miene stemme alle mensenkinder.
- 5 Laer toch es begriepen, wat wiesheid is, onneuzel volk,
 ow nuchteren verstand te gebroeken, onwies volk.
- 6 Luuster good, want wat ik zegge geet jo ovver belangrieke dinge,
 wat mi'j ovver de lippen kump is aerlijk en rechtuut.
- 7 Want van mien gaogel⁸ kump bloos waarheid met bedacht,
 slechtigheid kump mi'j neet ovver de lippen.
- 8 Van alles wa-k zegge, kö-j van op an,
 der is niks gin kroms of verdraeids bi'j.
- 9 Veur vernemstigen is 't good te begriepen,
 betrouwbaor veur leu, dee-t kennis opdoon wilt.
- 10 Nem miene terechtwizing an in stae van zilver,
 kennis is jo maer waerd as zuver gold.
- 11 Wiesheid is baeter as kostbaore stene,
 en alle juwelen bunt daor niks bi'j.
- 12 Ikke, de Wiesheid, wonne bi'j het Verstand,

---

⁸ Verhemelte

- 13 deur good nao te denken maak ik mi'j kennis eigen.
 Ontzag veur UM hebben höldt in: het kwaod haten.
 Ik hebbe ne barstenden haekel an greutsigheid, hoogmood,
 slechte dinge doon en ne mond vol met draeieri'je.
- 14 Bi'j mi'j vin i'j goeien raod en inzicht,
 ik bunne het verstand en hebbe macht.
- 15 Deur mi'j regaert koningen,
 verordonnaert hoge haeren, wat recht is.
- 16 Deur mi'j gedraegt vorsten zich vorstelijk
 en veurname leu zich as rechtvaerdige rechters.
- 17 Ik bun wies met leu, dee-t wies met mi'j bunt,
 wee-t mi'j naerig zeukt, dee zölt mi'j vinnen.
- 18 Bi'j mi'j bunt riekdom en aere te vinnen,
 degelijk bezit en betrouwbaorheid.
- 19 Miene vruchten bunt baeter as gold, as zuver gold,
 miene opbrengst is baeter as ne keur an zilver.
- 20 Ik lope op 't pad van de betrouwbaorheid,
 midden op de waege van het recht.
- 21 An wee-t wies met mi'j bunt, an dee wi-k wat blievends ovverdragen,
 ik wil eur de spiekers⁹ vol doon.
- 22 HEE hef mi'j emaaft as begin van zienen weg,
 as aerste van al zien wark van oldshaer.
- 23 Veurtieds bun ik evormd, vanaf vrogger haer,
 van veur at de aerde beston.
- 24 To-t der nog gin waterdeepten wazzen, to bun ik gebaorne,
 to-t der nog gin wellen met völle water wazzen.
- 25 Veurdat de barge naer ezet worden,
 veurdat der heuvels wazzen, bun ik gebaorne.
- 26 To Hee de aerde en het bouwland buten nog neet emaaft had,
 nog neet ens de aerste köörntjes zand op de welt.
- 27 To-t Hee den hemel ziene stae gof, was ik der al bi'j,
 to-t Hee ne kringe zetten ovver den oceaen.
- 28 To-t Hee de wolken an de locht daorbinnen vaste zetten,
 to-t de wellen van de waterdeepten begonnen te broezen,
- 29 to-t Hee an de zee eure grenze stellen,
 zodat 't water wis waor 't zich an te holden had,
 to-t Hee de grondstene van de welt vaste leggen,
- 30 was ik bi'j um as ne vertrouwden laerling,
 waor-t Hee alle dage völle wille an had,
 altied an 't spöllen waor-t Hee bi'j was.
- 31 An 't spöllen op zien waereldrond,
 met völle wille an de mensenkinder.
- 32 Noh dan, jonges van mi'j, luuster naor mi'j!
 Good af bunt dee leu, dee-t zich an miene waege holdt.
- 33 Luuster naor mien onderricht en word wies,
 leg dat neet naost ow naer.

---

⁹ Voorraadschuur

- 34 Good af is een mense, dén naor mi'j luustert,
dag in dag uut de wacht höldt bi'j miene deuren,
oppast bi'j miene deurpöste.
- 35 Want wel mi'j vundt, hef laeven evonnene,
hee is bi'j UM in de gunst kommen te staon.
- 36 Wee-t mi'j mislöp, dut zichzelf geweld an,
alle dee-t mi'j haat, bunt wies met den dood.

Kapittel 9

- 1 De Wiesheid hef zich een huus ebouwd,
hef zich daor zeuven stenen zulen veur uut ehouwene.
- 2 Ze hef eure slachtbeeste eslacht,
euren wien hef ze emengd,
en ok eure taofele mooi klaor emaaft.
- 3 Zee hef eure deenstmeide der op uut estuurd,
op de hoogste staen van de stad löt ze de leu neugen:
- 4 “Wel is der onneuzel? Kom toch hierhaer!”
Teggen wel helemaol gin verstand hef, zeg ze:
- 5 “Kom maor, aet met van mien brood,
drink van den wien, dén ik emengd hebbe.
- 6 Blijf neet langer zo onneuzel, dan zö-j laeven,
en gao het pad van het inzicht op.”
- 7 Wel ne spotter de wacht anzeg, haalt zichzelf spot op den hals,
wel ne slechten kaerel op zien nummer zet, kump der zelf ongemakkelijk met weg.
- 8 Zet ne spotter neet op zien nummer, hee zol ow jo gaon haten.
Wies ne wiezen terechte en hee zal wies met ow waen.
- 9 Laer ne wiezen wat, dan wordt hee nog wiezer,
gef ne rechtvaerdigen onderricht en hee zal an inzicht greuien.
- 10 Ontzag veur UM, dat is 't begin van alle wiesheid,
den Heiligen kennen, dat is aerst inzicht.
- 11 Want deur mi'j krieg i'j maer tied van laeven,
greuit ow nog jaoren van laeven to.
- 12 A-j wies bunt, he-j daor zelf wille van,
bu-j ne spotter, dan mo-j de lasten zelf maor dragen.
- 13 Vrouwe Gekkgheid mek völle kabaal,
een stuk onbenul, dat nargens wat vanaf wet.
- 14 Zee zit daor bi'j de deure van eur huus,
op ne stool, argens bovven in de stad.
- 15 Zee neugt de leu, dee-t daor bi'j langs komt,
dee-t zich an de rechte paede holdt:
- 16 “Wel is der onneuzel? Kom toch hierhaer!”
Teggen ene, wel helemaol gin verstand hef, zeg ze:
- 17 “Water, dat estollene is, is zeute,
brood, da-j stiekem aet, smek lekker.”
- 18 En hee hef neet in de gaten, dat daor speuke toholdt,
dat wee-t deur eur eneuigd wordt, in de deepten van 't dodenriek terechte komt.

Kapittel 10

Sprökke van Salomo

- 1 Ne verstandigen zönne mek zien vader bli'j,
ne onwiezen zönne is een verdreet veur zien moder.
- 2 Deur onrecht verkreggen schatten levert niks op,
maor betrouwbaorheid redt van den dood.
- 3 HEE löt ne rechtvaerdigen neet verhongeren,
maor begaerigheid van slecht volk wis hee af.
- 4 Arm wordt, wee-t met ne draoë hand warkt,
maor de hand van den naerigen maakt rieke.
- 5 In den zommer gardt ne oppasenden zönne de vruchten bi'jnene,
wel in den bouw¹⁰ lig te slaopen, mek ziene olde leu te schande.
- 6 Zegen kump naer op 't heufd van den rechtvaerdigen,
maor in 't mondwerk van slecht volk schuult bloos onrecht.
- 7 't Andenken an ne rechtvaerdigen blif veur ene ne zegen,
maor den name van slecht volk zal vergaon.
- 8 Wel wies van harte is, nömp de geboden an,
maor wel gekke praot uitkraomt, geet onderuut.
- 9 Wel in alle eenvoud zienen weg geet, löp veilig,
wel over kronkelpaede geet, löp teggen de lampe.
- 10 Wel een oge dichte knip, mek völle kapot,
maor wel gekke praot uitkraomt, geet onderuut.
- 11 Ne welle van laeven is den mond van den rechtvaerdigen,
maor in den mond van slecht volk schuult bloos onrecht.
- 12 Haat breg bloos ruzie op,
maor de leefde dekt alle misstappen to.
- 13 Op de lippen van ne verstandigen wordt wiesheid evonnene,
ne onvernul krig wat met den stok op den pokkel.
- 14 Wieze leu loopt neet met eure kennis te koop,
maor onwiezen eur genööl breg bloos ongeluk.
- 15 Veur ne rieken is zien bezit ne sterke vesting,
veur ne armen blood is armoed zienen ondergang.
- 16 Den rechtvaerdigen zien loon bezorgt um een good laeven,
't verdeenst van slecht volk breg niks as zunde.
- 17 Wel zich an de vermaningen höldt, is op pad naor 't laeven,
wel zich neet terechte wiezen löt, kump op de biesterbane.
- 18 Wel stiekem haat, is ne löggenbuul,
en wel kletspröötjes rondstreuit, is neet good wies.

---

¹⁰ Oogsttijd

- 19 Ok bi'j völle waorde blif de zunde neet weg,
maor wel ziene lippen in toom höldt, dut daor verstandig an.
- 20 Klaarloeter zilver, dat is den rechtvaerdigen ziene tonge,
het harte van slecht volk is niks waerd.
- 21 Wat van ne rechtvaerdigen ziene lippen kump, is aeten en drinken veur völle leu,
maor onwieze leu gaot dood deur gebrek an verstand.
- 22 ZIENEN zegen, dén ist, dén rieke mek,
ons krabben en knooien dut der niks an to.
- 23 Zo as ne onwiezen wille hef an het doon van verkaerde dinge
is wiesheid dat veur verstandige leu.
- 24 Waor-t ne slechten benauwd veur is, dat ovverkump em,
maor wat rechtvaerdige leu gaerne wilt, dat göf Hee eur.
- 25 Waor-t den storm ovverhen eraosd is, daor is 't met slecht volk edaone,
maor den rechtvaerdigen hef altied vaste grondstene.
- 26 As azien veur de tande, as rook veur de ogen,
zo is den luiwammes veur wee-t um der op uutstuurt.
- 27 Ontzag veur UM göf langer laeven,
maor veur slecht volk wordt de jaoren verkort.
- 28 Rechtvaerdige leu steet bli'jdschap te wachten,
maor slecht volk hef niks te hoppen.
- 29 ZIENEN weg is veur oprecht volk een holvaste,
maor den ondergang veur leu, dee-t altied kwaod in 't zinne hebt.
- 30 Den rechtvaerdigen zal van zien laevensdage neet an 't wankelen kommen,
maor veur slecht volk zal der in 't land gin plaatse waen.
- 31 Den mond van den rechtvaerdigen sprök wieze waorde,
maor de achterbakse tonge zal der uut eropt worden.
- 32 De lippen van den rechtvaerdigen wet wat pas göf,
den mond van slecht volk kraomt bloos achterbakse dinge uut.

Kapittel 11

- 1 An waegeschaolen, waor-t met eknooid is, hef HEE ne gruwelijken haekel,
maor zuvere gewichten doot Um deugd.
- 2 At der greutsigheid kump, kump der schande met,
maor wiesheid vin i'j bi'j de gewone leu.
- 3 Rechtschappen leu eure bescheidenheid, dee leidt eur,
het achterbakse gedote van mies volk breg eur den ondergang.
- 4 Niks hölp ow bezit op den dag van de ovverweldiging,
maor rechtvaerdigheid redt van den dood.
- 5 De rechtvaerdigheid van oprechte leu mek euren weg lieke,
maor slecht volk kump te vallen deur zien eigen slecht gedote.
- 6 De rechtvaerdigheid van oprechte leu redt eur,
maor mies volk kump vaste te zitten in eigen begaerten.

- 7 At ne minnen kaerl dood geet, vervlug ziene hoppe,
wat hee van ziene slechtigheid verwacht, daor kump niks van in.
- 8 Een rechtvaerdig mense wordt uut ziene benauwdigheid ered,
slecht volk nöp ziene stae in.
- 9 Deur ziene waorde mek ne smeigeler zienen naober kapot,
maor deur inzicht wordt de rechtvaerdigen ered.
- 10 At het de rechtvaerdigen goodgeet, is de hele stad der bli'j met,
maor at min volk deran geet, geet der een gejuich op.
- 11 Deur zegen op 't wark van oprechte leu geet 't de stad baeter,
maor deur den mond van slecht volk geet ze teggen de vlakke.
- 12 Wel gin benul hef, kleinaert zienen naober,
ne vernemstigen man höldt zich dan stille.
- 13 Wel prötjes rondkraomt, verrödt geheimen,
maor ene, dén betrouwbaor is, höldt dinge veur zichzelf.
- 14 At der gin beleid is, geet het volk der onder deur,
maor 't wordt ered, at der zat raodgevvers bunt.
- 15 Wel borg steet veur ne vrömden, kump slim te passe,
maor wel ne barstenden haekel an handslag hef, spölt op zeker.
- 16 Ne leve vrouwe brech aere an,
rowwe kaerls zeukt lever riekdom.
- 17 Ne betrouwbaoren man zorgt good veur zichzelf,
ne wreden kaerl dut zichzelf scha an.
- 18 De winst van slecht volk is bedreeglijk,
wel rechtvaerdigheid uutzait, krig vastigheid.
- 19 Aerlijk en rechtvaerdig waen, dat brech ow laeven,
op kwaod uut waen, dat brech ow den dood.
- 20 Ne barstenden haekel hef HEE an leu met 't harte op de verkaerde plaatse,
aardigheid an leu, dee't oprecht deur 't laeven gaot.
- 21 De hand der op: ne minnen kaerl ontlöp ziene straffe neet,
maor 't naogelacht van ne rechtvaerdigen geet vri'juut.
- 22 Ne golden ring in ne poggensnoete,
zo is ne mooie vrouwe zonder benul.
- 23 Rechtvaerdige leu wilt bloos het goeie,
slecht volk wil met geweld an de macht kommen.
- 24 Den enen is rieve met zien geld en wordt toch riever,

- den anderen is zo knieperig as wat en lidt störig gebrek.
- 25 Ene, dén zegen brech, geet 't zelf ok good,
en wel te drinken göf, krig zelf ok waer te drinken.
- 26 Wel kaorn achterhöldt, wordt deur de leu vervleukt,
wel 't verköch, krig zegen ovver zich hen.
- 27 Wel der op uut is good te doon, is op zeuk naor anzeen,
maor wel op kwaod uut is, dén krig het kwaod ovver zich hen.
- 28 Wel op zienen riekdom vertrouwt, dén kump te vallen,
maor de rechtvaerdigen scheet op as jong loof.
- 29 Wel ziene huusholding verslatert, zal bloos wind ovverhollen,
zonnen gek wordt den knecht van ne man met een wies harte.
- 30 De vrucht van den rechtvaerdigen is ne laevensboom,
wel wies is, nömp de leu veur zich in.
- 31 Den rechtvaerdigen krig op aerde al wat um tokump,
hovölle te maer slecht en zondig volk.

Kapittel 12

- 1 Wel wies is met ne terechtwizing, wordt der wiezer van,
wel zich niks gezeggen löt, is een dom dier.
- 2 Een good mense krig ZIENE gunst,
maor wel ze achter de ellebaogen hef, krig met ZIEN aordeel te maken.
- 3 Gin mense höldt zich met verkaerde dinge ovverende,
maor den wortel van den rechtvaerdigen schöt neet los.
- 4 Ne duftige vrouwe is de krone van euren man,
maor ne vrouwe dee um te schande maakt, is as vraeteri'je an zien lief.
- 5 Wat rechtvaerdigen zich uutdenkt, hef met gerechtigheid van done,
wat slecht volk zich uutprakkezaert, met bedrog.
- 6 Met eure waorde loert slecht volk op blood,
maor oprechte leu wordt deur euren eigen mond ered.
- 7 Slecht volk geet van de bene, en 't is uut met eur,
maor 't huus van de rechtvaerdigen blif bestaon.
- 8 Naor de maote van zien begrip wordt ne man eprezen,
wel deur en deur slecht is, wordt veracht.
- 9 Baeter af, wel gewoon blif en zien eigen baas is,
as wel zich groot veurdut en niks te bieten hef.
- 10 Ne rechtvaerdigen wet, wat zien vee to kump,
slecht volk kent maor één geveul: wreedheid.
- 11 Wel zien land good bewarkt, hef zat te aeten,
wel achter waerdeloze dinge anjech, hef gin benul.
- 12 Slecht volk is der altied op uut achter verkaerde dinge an te jagen,
maor 't wark van de rechtvaerdigen brech echt wat op

- 13 Slecht volk raakt verstrikt in zien eigen löggens,
maor den rechtvaerdigen ontkump an dee benauwdigheid.
- 14 Wat der an goods ovver ziene lippen kump, daorvan hef een mense wille,
wat ziene hande testande brengt, dat kump um waer integgen.
- 15 Ne gek dech, dat zienen weg den richtigen is,
maor wel naor raad luusteren wil, is good wies.
- 16 Ne gek kump metene met ziene helligheid veur 't lechte,
maor wel zich bi'j gescheld inhöldt, döt daor verstandig an.
- 17 Wel betrouwbaor is, brech de waarheid an het lecht
maor ne valsens getuge bloos bedrog.
- 18 Wat wat leu der uutbladdert, warkt as stekke met een zwaerd,
maor wat van de tonge van wiezen kump, mek baeter.
- 19 Betrouwbaore waorde hebt veur altied bestand,
maor kort van duur is löggenpraot.
- 20 Wel kwaod in 't zinne hebt, zit vol bedrog,
maor wel op vrae anstuurt, hebt der wille van.
- 21 Den rechtvaerdigen overkump gin kwaod,
maor slecht volk geet der good an onder deur.
- 22 Ne gruwelijken haekel hef HEE an löggenpraot,
Hee is slim wies met betrouwbaore leu.
- 23 Een verstandig mense höldt ziene kennis veur zich,
maor ne onwiezen kraomt der domme praot uut.
- 24 De hand van naerige leu zal besturen,
maor luiens zölt as knecht denen motten.
- 25 Zorgen in 't harte mek een mense mismeudig,
maor een good waor montert um op.
- 26 Den rechtvaerdigen is een veurbeeld veur ziene maoten,
maor den weg van slecht volk brech eur zelf op de biesterbane.
- 27 Ne luiens jager zit neet achter 't wild an,
maor ne naerigen krig een waerdevol bezit in hande.
- 28 Op 't pad van rechtvaerdigheid is laeven,
dat steile pad is vri'j van den dood.

Kapittel 13

- 1 Ne wiezen zönne löt zich gezeggen deur zien vader,
maor ne strabanten dut der niks op uut, at um de wacht an ezegd wordt.
- 2 Elken man hef baat bi'j de goeie dinge, dee-t hee zeg,
maor het harte van de onbetrouwbaoren is op geweld uut.
- 3 Wel zienen mond in acht nömp, waart zichzelf,
wel zienen mond veurbi'j pröt, kump ten val.

- 4 Ne luien hond wil van alles, maor der kump niks van terechte,
maor ne naerigen greuit alles is de meute.
- 5 Den rechtvaerdigen kan löggenpraot neet uutstaon,
maor slecht volk is der bloos op uut verdacht en te schande te maken.
- 6 Rechtvaerdigheid waakt ovver leu, dee-t zich an 't rechte pad holdt,
maor misdaodigheid ondergröf de bane van slecht volk.
- 7 Der bunt der wat, dee-t zich rieke veurdoot, maor ze hebt gaar niks,
anderen doot of ze arm bunt en ze hebt toch heel wat.
- 8 Met riekdom kan een mense zien laeven indekken,
maor arm wordt, wel neet naor ne uutbrander luustert.
- 9 't Lecht van de rechtvaerdigen brendt helderop,
maor de lampe van slecht volk geet uut.
- 10 Strabant gedote göf bloos ruzie,
maor wee-t naor goeien raod luustert, dee bunt wies.
- 11 Bezit, wat zo maor an is kommen waeien, is zo waer vot,
maor dat, wa-j met eigen hande bi'jene gardt hebt, wordt völle.
- 12 Alsmoor hoppen, daor wordt een mense zeek van,
maor at uutkump wa-j gaerne wilt, dan is dat ne laevensboom.
- 13 Wel zich van het woord niks antrök, mot der wal de pries veur betalen,
wel zich an het gebod höldt, wordt der baeter van.
- 14 Lessen van ne wiezen bunt ne welle van laeven,
dee waart ow veur de strikke van den dood.
- 15 'n Helder verstand göf vertrouwen,
maor den weg van onbetrouwbaore leu löp op ondergang uut.
- 16 'n Vernemstig mense geet overal met overleg te wark,
ne onvernul kraomt der zo maor wat uut.
- 17 Ne onbetrouwbaoren bode brech ongeluk an,
maor ne betrouwbaoren bosschopper genezing.
- 18 Armood en schande veur wel zich neet an orde en regels höldt,
maor wel naor terechtwiezen luustert, wordt in aere ehollene.
- 19 At der mag gebeuren, wa-j gaerne wilt, is dat een lust veur 't harte,
maor ne gek kan 't slecht hebben, at der gin kwaod edaone wordt.
- 20 Wel met wiezen umme geet, wordt zelf wies,

wel zich met dom volk afgöf, vergeet het slecht.

- 21 Het kwaod zit verkaerde leu achternao,
maor met de rechtvaerdigen wordt met goods beloond.
- 22 Een good mense löt wat nao an ziene kleinkinder,
maor den rechtvaerdigen krig wat met van 't bezit van den zondaar.
- 23 Het gepokkel op 't land deur arme leu smit völle aeten op,
maor at der gin recht haerst, wordt eur alles af estollene.
- 24 Wel zienen zönne neet op de ribben te kommen dörf, höldt neet van um,
wel wies met um is, höldt um op tied onder den doem.
- 25 Een rechtvaerdig mense et, bes at e zat is,
maor den boek van slecht volk hef nooit genug.

Kapittel 14

- 1 Vrouwleu eure wiesheid bouwt eur huus,
onverstand, dat verinnewaert het met eigen hande.
- 2 Wel oprecht deur 't laeven geet, hef ontzag veur UM,
wel scheve waege geet, veracht Um.
- 3 In den mond van den onwiezen lig de pietse veur ziene eigen greutsigheid,
maor de lippen van de wiezen bewaart eur.
- 4 Waor-t gin beeste bunt, blif den zomp löög,
maor de trekkracht van den osse smit völle op.
- 5 Ne betrouwbaoren getuge lug neet,
maor ne onbetrouwbaoren getuge kraomt löggenpraot uut.
- 6 Ne spotter kan wal naor wiesheid zeuken, maor 't is veur niks,
ne vernemstigen man kan licht an kennis kommen.
- 7 Blief uut de buurte van onwieze leu,
der kump jo gin verstandig waord ovver eure lippen.
- 8 De wiesheid van ne verstandigen man is: wetten welken weg hee gaon mot;
en het onbenul van den onwiezen: legen en bedregen.
- 9 Schuld mek de onwiezen vrech,
maor de rechtvaerdigen hebt waardaering veur mekare.
- 10 Allenig het eigen harte kent ow deepste verdreet,
en ook owwe bli'jdschap kan ne vrömden neet inveulen.
- 11 Het huus van slecht volk zal verinnewaerd worden,

- maor met de wonte van de rechtvaerdigen zal het good gaon.
- 12 Manges meent der ene, dat zienen weg den richtigen is,
maor uutendelijke kump dén toch bi'j den dood uut.
- 13 Ok bi'j 't lachen kan ow 't harte zaer doon,
en het ende van bli'jdschap is vake verdreet.
- 14 Ne afvalligen krig de gevolgen van zien doon en laoten op zien brood,
maor een good mense net zo.
- 15 Ne onverstand geleuft alles, wat der ezegd wordt,
maor een verstandig mense kik good uut, waor at e löp.
- 16 Een wies mense schruk der veur weg en geet het kwaod uut de waege,
maor ne onbenul ovverschats zich zelf en meent ok nog dat e veilig is.
- 17 Ene, dén kort veur de kop is, stomme dinge uuthaalt,
vol achterbakse streken zit, daor hef iederene ne haekel an.
- 18 Onneuzel volk krig onverstand as arfdeel,
maor verstandige leu wordt ekroond met kennis.
- 19 Min volk mot zich bugen veur good volk,
slecht volk klopt an de paorte van den rechtvaerdigen.
- 20 An een arm mense hef ok zienen naober ne haekel,
maor den rieken man hef ne bulte kammerö.
- 21 Wel zienen naober veracht, bezundigt zich,
maor gelukkig te priezen is hee, wel zich um arme leu bekommert.
- 22 Bunt leu, dee-t verkaerde dinge in 't zinne hebt, neet op de biesterbane?
Maor leefde en trouw heurt bi'j dee leu, dee-t wat goods in 't zinne hebt.
- 23 In alle geööste zit ok veurdeel,
maor genöölte smit bloos armoed op.
- 24 De krone van wieze leu is euren riekdom,
maor 't onverstand van onwiezen blif onverstand.
- 25 Ne betrouwbaoren getuge redt laevens,
maor ne löggenbuul as getuge besodemietert de hele boel.
- 26 Ontzag veur UM göf ene ne machtige zekerheid in 't laeven,
veur ziene kinder is Hee een veilig henkommen.
- 27 Ontzag veur UM is ne welle van het laeven,
um zo de strikken van den dood te ontlopen.
- 28 Een volk, dat machtig groot wordt, is den koning ziene glorie,
maor at een volk in antal trugge löp, geet den haerser der an.

- 29 Wel neet gauw hellig wordt, hef völle verstand,
wel kort veur de kop is, mek het alsmaor gekker.
- 30 Een tevraeden karakter is laeven veur 't lief,
maor afgunst is vraeteri'je an de butte.
- 31 Wel de baas spölt ovver 'n arm mense, beledigt wel um emaaft hef,
wel zich ovver ne armen ontfarmt, dén aert Um.
- 32 Een slecht mense geet der an ziene slechtigheid onderdeur,
maor ok at 't op zienen dood an geet, is den rechtvaerdigen eborgene.
- 33 In 't harte van een verstandig mense vundt wiesheid röste,
zelfs onder dom volk hebt ze daor weet van.
- 34 Rechtvaerdigheid mek een volk groot,
maor verkaerd gedote brech schande ovver de naties.
- 35 Den koning is good te spraeken ovver ne oppassenden deenstknecht,
maor hee is slecht te spraeken ovver ene, dén zich schandalig gedreg.

Kapittel 15

- 1 Een vrendelijk bescheed dut de grammieterigheid wal bi'jdraeien,
minechtige waorde roopt de helligheid juist op.
- 2 De tonge van wieze leu brech de kennis good ovver,
maor den mond van dom volk löp ovver van gekkigheid.
- 3 ZIENE ogen bunt altied overal,
zee holdt min volk én goeie leu good in de gaten.
- 4 Ne zachtmeudige tonge is ne laevensboom,
maor ne valse tonge kan der ene kapot maken.
- 5 Ne onwiezen zal zich niks deur zien vader gezeggen laoten,
maor wel zich der wal wat van antrök, wordt daor wiezer van.
- 6 In het huus van ne rechtvaerdigen zit ne bulte riekdom,
maor wat slecht volk inbrech, brech bloos ellende.
- 7 De lippen van wieze leu streuit kennis uut,
maor van wat uut 't harte van slecht volk kump, daor kö-j neet van op an.
- 8 An de offers van slecht volk hef HEE ne barstenden haekel,
an het gebed van aerlijke leu hef Hee völle wille.
- 9 Ne barstenden haekel hef HEE an het doon en laoten van slecht volk,
maor wee-t gerechtigheid naojaagt, daor is Hee slim wies met.

- 10 Wel van 't rechte pad afgeet, krig het slim te verduren,
wel zich neet gezeggen laoten wil, dén zal wisse starven.
- 11 Het dodenriek en onderwelt staot UM veur ogen,
hovölle te maer dan wat der in 't harte van de mensenkinder ummegeet.
- 12 Ne pochhannes wordt neet gaerne argens op an esprokkene,
hee geet neet gaerne bi'j wieze leu te raode.
- 13 Een bli'j harte göf ok een bli'j gezichte,
hartaerte mek den geest naerslachtig.
- 14 Het harte van een verstandig mense zöch naor kennis,
den mond van onwies volk hef bloos wille an gekkigheid.
- 15 Veur een arm mense bunt alle dage niks as ellende,
maor wel opgeruumd van harte, veur dén is 't altied feest.
- 16 Baeter luk weinig in ontzag veur UM
as ne groten schat met al 't gedote der umme hen.
- 17 Baeter een maol greunte met leefde derbi'j
as ne vet emesten osse met haat derbi'j.
- 18 Ne gifkop zorgt bloos veur ruzie,
maor ne gemeudelijken kaerl mek een ende an de striederi'je.
- 19 Den weg van de luiwammes is net ne döörnenhegge,
maor 't pad van rechtvaerdig volk lig der kant bi'j.
- 20 Ne wiezen zönne mek zien vader bli'j,
maor een stuk onbenul minacht zien moder.
- 21 Gekigheid, daor hef ne onwiezen völle wille an,
maor ne man met een good verstand höldt zich an den richtigen weg.
- 22 Plannen mislukt at der neet good ovvernaerd is,
maor at der zich völle leu op beraodt, kump der wat van terechte.
- 23 Een mense kan der wille van hebben, at hee een good bescheed göf,
een richtig woord op zien tied, wat is dat mooi!
- 24 Een verstandig mense nömp den weg naor 't laeven, naor boven,
zo ontkump hee an het dodenriek, daor onder.
- 25 Het huus van greutse leu haalt HEE naer
en zet den grenssteen van de weddevrouwe waer ovverende.
- 26 Ne barstenden haekel hef HEE an de veurnemmens van slecht volk,
maor leeflijke waorde bunt veur um zuver.

- 27 Wel op onaerlijken winst uut is, breg schade to ovver zien huus,
maor wel niks van ummekopen wetten wil, zal laeven.
- 28 Ne rechtvaerdigen dech der good ovver nao, wat zien bescheed waen zal,
maor uut den mond van min volk spreuit bloos slechtigheid.
- 29 HEE höldt zich wied van slecht volk vandan,
maor naor 't gebed van rechtvaerdigen luustert Hee.
- 30 Ogen, dee-t vrendelijk oetkiekt, maakt het harte bli'j,
a-j wat goods te heuren kriegt, dut ow dat good an de butte.
- 31 Ene, dén naor de lessen van het laeven luusteren wil,
zal onder de wiezen wonnen.
- 32 Wel zich neet terechtwiezen löt, dut zichzelf tekort,
maor wel der wal naor luustert, wordt der wiezer van.
- 33 Ontzag veur UM brech een mense tot wiesheid,
nederigheid geet an de aere veuraf.

Kapittel 16

- 1 Een mense kan zich heel wat utprakkezaeren, maor van UM kump het bescheed van
ziene tonge.
- 2 Zien hele doon en laoten kan in 'n mense zien eigen ogen in orde waen, maor HEE
onderzöch den geest, dén der achter stök.
- 3 Leg alles, wa-j doon wilt, veur an UM,
dan zal ow lukken, wa-j in 't zin hebt.
- 4 Met alles wat HEE maken, hef Hee wat veur ehad, zo ok veur slecht volk den dag van
het onheil.
- 5 An greutse leu hef HEE ne gruwelijken haekel, hand der op: ze zölt eure straffe neet
ontgaon.
- 6 Deur goodheid en trouw wordt misstappen bedekt, maor deur ontzag veur UM geet 'n
mense 't kwaod uut de waege.
- 7 At HEE wille hef an 't doon en laoten van 'n mense, löt Hee zelfs dén ziene vi'jande
vrae met um sloeten.
- 8 Baeter een betjen met betrouwbaorheid,
as ne groten smak an inkommen met onrecht.
- 9 Het harte van een mense prakkezaert zich zienen weg uut,
maor HEE bepaolt de richting, waorin at hee geet.
- 10 God zien aordeel ligt den koning op de lippen,
at 't um 't recht geet, kan zienen mond neet wat verkaerds zeggen.

- 11 Zuvere waogen en waegschalen heurt bi'j UM,
ok de gewichten in den buul bunt zien wark.
- 12 Ne gruwelijken haekel hebt koningen an 't doon van verkaerde dinge,
den troon blif jo allene maor ovverende deur rechtvaerdigheid.
- 13 Aerlijke waorde staot koningen good an,
wee-t waarheid sprök, daor bu-j slim wies met.
- 14 Helligheid van den koning, da-s ne veurbode van den dood,
maor ne wiezen man breg um töt bedaren.
- 15 At den koning bli'j uutkik, is der laeven,
ziene gunst is as ne wolke met veurjaorsraegen.
- 16 Wiesheid opdoon, da-s jo völle baeter as gold,
inzicht krieggen is toch maer waerd as zilver.
- 17 Oprechte leu gaot op euren weg opzied veur 't kwaod,
hee waart zichzelf, wel acht göf op den weg, dén hee geet.
- 18 Greutsigheid geet an den ondergang veuraf,
hoogmood kump veur den val.
- 19 Baeter vernederd waen met arme sökkels,
as roofspil te delen met greutse leu.
- 20 Wel acht göf op wat der ezegd wordt, dén zal 't good vergaon,
wel op UM vertrouwt, is good af.
- 21 Ene met een wies harte wordt verstandig/vernemstig eneumd,
innemmende praot hef maer ovvertugingskracht.
- 22 Welle van het laeven, dat is inzicht veur wel dat hef,
maor dom volk wordt deur zien eigen gekkigheid af-estraft.
- 23 Het harte van ne wiezen mek zienen mond veurzichtig,
ziene lippen hebt zo maer ovvertugingskracht.
- 24 Vrendelijke waorde bunt as ne honnigräöte,
zeute veur de ziel, gezond veur de butte.
- 25 Mangs liekt het ene, dat zienen weg richtig is,
maor op 't ende löp dén toch uut op den dood.
- 26 Het verlengst van den arbeider zet um an 't wark,
zien eigen mond drif um op.
- 27 Ne kaerl van niks zöch het kwaod op,
dat brent as vuur op ziene lippen.
- 28 Ne minnen kaerl röp ruzie op,
wel lasterpraot dut, drif kammeräö uut mekare.
- 29 Ne man van geweld slöpt zienen naober met,
en breg um op ne weg, dén neet dög.
- 30 Wel ziene ogen toknip, hef slechtigheid in 't zinne,
knip hee de lippen op mekare, dan hef hee 't verkaerde al edaone.

- 31 Grieze heure bunt ne krone um greuts op te waen,
i'j kriegt ze op den weg van betrouwbaorheid.
- 32 Baeter ene met ne langen aodem, as ne held,
wel zichzelf in bedwang hollen kan, is baeter as wel ne stad innömp.
- 33 In de sluppe wordt het lot esmetten,
maor ho 't uutvölt, dat is bloos an UM.

Kapittel 17

- 1 Baeter een stuk dreuge stoete en vrae derbi'j,
dan een huus met volop aeten, en trammelant.
- 2 Ne verstandigen knecht is ne schandaligen zönne de baas,
met dén ziene breurs deel hee met in de arfenisse.
- 3 Den smöltpot is veur 't zilver, den smöltaoven veur 't gold,
maor wel 't harte keurt, dat is HEE.
- 4 Ne slechterik luustert naor kwaodspraekeri'je,
ne löggenbuul heurt gaerne verdarfelijke praot.
- 5 Wel ne armen blood de gek anstök, beledigt zienen schepper,
wel wille hef an een ander zien ongeluk, ontgeet ziene straffe neet.
- 6 Kleinkinder bunt de krone veur olde leu,
de aere van de kinder bunt eure olde leu.
- 7 Deftige praot past zich neet veur ne smaerlap,
net zo min as löggenpraot veur ne man van anzeen.
- 8 Ne gelukssteen, dat is smaergeld, in de ogen van wel um hef,
hee kan der alle kanten met op.
- 9 Wel ne misstap todekt, dén zöch leefde,
maor wel de zaak altied waer oprakelt, jeg zienen kammeraod vot.
- 10 Ne duftige praekke hölp den verstandigen maer
as den onbenul honderd stokslage.
- 11 Ne slechten prebaert wil altied teggen den draod in waen,
maor ne gruwelijken bosschopper wordt um integgen estuurd.
- 12 Baeter ne baerinne teggenkommen, dee-t ze de jongen af-epakt hebt,
as een stuk onbenul met ziene gekke kuren.
- 13 Wel good met kwaod vergöldt,
zal zich ne hoop ellende op den hals halen.

- 14 As of der ne diek deurbrök, zo begönt het met ruzie,
hol der met op aer at den stried echt losbarst.
- 15 Wel slecht volk vri'jsprök en den rechtvaerdigen beschuldigt,
an beide hef HEE ne gruwelijken haekel.
- 16 Wat zol dat toch: geld in de hand van ne onwiezen, um daor wiesheid met te kopen?
Hee hef der jo gaar gin benul van!
- 17 Ne echten kammeraod is altied wies met ow,
ne breur wordt gebaorne, a-j in de benauwdigheid zit.
- 18 Hee is neet good wies, wel handslag döt
en borg wordt veur 'n ander ziene schulden.
- 19 Wel gaerne ruzie mek, mag der ok gaerne op los slaon.
Wel altied ne groten mond hef, zöch zienen ondergang.
- 20 Ene met een verdorven harte zal neet 't geluk vinden,
ene, dén handig met de tonge is, völt in 't ongeluk.
- 21 Wel ne onwiezen verwekt, krieg daor völle verdreet van,
den vader van ene, dén neet dög, wordt daor neet bli'j van.
- 22 Een bli'j harte dut het lief good,
geknakten mood dut de butte uitdrögen.
- 23 Slecht volk nömp den buul met smaergeld an
um de paede van 't recht krom te maken.
- 24 Een verstandig mense höldt zich wiesheid veur ogen,
de ogen van ne onbenul kiekt naor den rand van de welt.
- 25 Ne onwiezen zönne is ne argernisse veur zien vader,
ne verbittering veur wee um op de welt ebracht hef.
- 26 Ne rechtvaerdigen ne boete gevven, da's al neet good,
ne man van aere slaon, dat lik helemaol nargens op.
- 27 Wel zunig met ziene waorde ummegeet, wet wat hee dut,
ne bedachtzamen geest is ne man van verstand.
- 28 Ok ne onwiezen geet, at hee zich stille höldt, veur wies deur,
at hee de lippen op mekare höldt, holdt ze um veur verstandig.

Kapittel 18

- 1 Wat hee zelf wil, dat dut wel zich afzondert,
hee geet dwars teggen 't heil in.

- 2 Ne onwiezen hef gin wille an inzicht,
maor an met zien eigen geveul te koop lopen.
- 3 At der slecht volk kump, kump der verachting,
smaad geet hand in hand met hoon.
- 4 Waorde uut ene zienen mond bunt net depe waters,
net ne broezende baeke, ne welle van wiesheid.
- 5 Slecht volk naor de ogen kieken, da-s jo neet good,
net zo min as ne rechtvaerdigen veur 't gerechte kleinaeren.
- 6 Praoteri'je van ne onwiezen brech ruzie,
wat hee zeg, röp een pak smaer op.
- 7 Den onwiezen zienen mond is zienen ondergang,
hee henk zich op an ziene eigen waorde.
- 8 Lasterpraot geet der in as slikkergrei,
het glidit naor de duustere heuke van 't harte.
- 9 Wel te lui is um te arbeiden
is breur van ne man, dén verdarf brech.
- 10 ZIENEN name is ne starken taoren,
den rechtvaerdigen rent der op af en is daor veilig eborgen.
- 11 Veur ne rieken man is zien bezit as ne sterke stad,
net as ne hoge mure, zo stelt hee zich dat veur.
- 12 Veur zienen val is het greuts, het harte een mense,
maor veur de aere an kump bescheidenheid.
- 13 Wel al met zien bescheed klaor steet aer at hee eluusterd hef,
dat is ne onwiezen en hee mot zich schamen.
- 14 Laevensmood höldt een mense bi'j zeekte ovverende,
maor at hee de moodvaeren hangen löt, wel kan um dan helpen?
- 15 Het harte van een verstandig mense verwörf zich kennis,
het aor van wieze leu is nog op zeuk naor inzicht.
- 16 De vri'jgevvigheid van een mense dut deuren veur um los,
ze gef um togang tot de grote leu.
- 17 In ne rechtzake lik den aersten spraeker geliek te hebben,
maor dan kump ziene teggenparti'je en dén raekent um nao.
- 18 Het lot mek een ende an striederi'je
en haalt machtige leu uut mekare.
- 19 Ne breur, dén ze hebt laoten vallen, is minder togankelijk as ne vesting,
dat geruzie lik wal op de grundels, dee-t de paorte van ne burcht dichte holdt.

- 20 Zinvolle waorde gef't een mense een voldoon gevoel,
hee hef genog an wat ziene lippen oplevert.
- 21 Dood en laeven ligt in de spraoke eure macht,
wel van eur höldt, zal der de vruchten van plukken.
- 22 Wel ne vrouwe evonnene hef, hef wat goods evonnene,
hee krig der ZIENEN zegen bi'j.
- 23 Ne armen blood bidt en smeekt,
maor ne rieken is noks in zien bescheed.
- 24 Völle kammeräö, daor kan ne man an onderdeur gaon,
maor ne echten vrund is mangs näöger as ne breur.

Kapittel 19

- 1 Baeter ne armen man, dén in alle eenvoud deur 't laeven geet,
as ene, waarvan de praot neet dög, en dén ok nog neet wies is.
- 2 Naerig waen zonder ow verstand te gebroeken, daor kom i'j neet wied met,
wel te rap met de veute is, strukelt lichte.
- 3 't Onbenul van een mense breg um op 't verkaerde pad,
en dan zit hee ok nog teggen UM te näölen.
- 4 Riekdom breg ne hele bulte kammeräö an,
maor ne armen blood wordt ok nog ziene naoberschap kwiet.
- 5 Ne valse getuge kump der neet zonder straffe vanaf,
wel der löggens uitkraomt, kump der neet zomaor met vot.
- 6 Völle kiekt hoge haeren naor de ogen,
wel met geld smit, hef völle kammeräö.
- 7 As alle breurs van ne armen man ne haekel an um hebt,
hovölle te maer zölt ziene kammeräö um dan zitten laoten.
Hee kan eur nog wal wat naoropen, maor dat hölp no neet maer.
- 8 Wel zich wiesheid eigen mek, is wies met zien laeven,
wel met verstand te wark geet, mot wat goods vinden.
- 9 Ne valse getuge ontlöp ziene straffe neet,
wel löggens uitkraomt, dén geet der an.
- 10 Ovverdaod past jo neet bi'j ne gek,
laot staon, dat ne knecht de baas spölt ovver dee vorsten.
- 11 'n Good inzicht mek een mense mild,
't is um ne aere, um ne misstap deur de vingers te zeen.

- 12 De heiligheid van den koning is as 't grommen van ne leeuw,
maor ziene gunst is as dauw op 't gres.
- 13 't Onverstand van ne zönne is ne ramp veur zien vader,
't störiige gedramte van de vrouwe is net as een lekkend dak.
- 14 Huus en bezit bunt de arfenis van de veuolders,
maor ne verstandige vrouwe, dee krie-j van UM.
- 15 Luiigheid löt ow depe in slaop vallen,
wel teumig geet, mot honger lien.
- 16 Wel zich an de geboden höldt, behöldt zien laeven,
maor wel op zien doon en laoten gin acht göf, zal starven.
- 17 Wel met ne armen blood begaone is, leent an UM,
wat hee klaor maken, daor zal HEE um veur belonen.
- 18 Bestraf owwen zönne zolange at der nog wat an te done is,
maor laot 't neet zowied kommen, da-j um wal doodmaken wilt
- 19 - grote heiligheid mo-j zwaor bekopen -
maor prebaer um te helpen en gao nog deur met:
- 20 "Luuster naor raod en laot ow terechtwiezen,
dan word i'j daor in 't leste wiezer van."
- 21 'n Mense hef völle veurnemmens in zien harte,
maor ZIEN raodsbesloet, dat blif ovverende.
- 22 Wat der van een mense verlangd wordt, is ziene betrouwbaorheid,
en ne armen blood kö-j baeter hebben as ne löggenbuul.
- 23 Ontzag veur UM, dee breg ow het laeven,
i'j könt geröst gaon slaopen, zonder dat ow wat slims ovverkump.
- 24 Ne luien hond stök ziene hand wal in de schale,
maor hee is nog te beroerd um dee naor de mond te brengen.
- 25 Bestraf ne spotter en den onnözzelen zal der wat van laeren,
zeg een verstandig mense de wacht an en hee wordt der wiezer van.
- 26 Wel zien vader geweld andöt en zien moder vot jeg,
is ne schandelijken en minnen zönne.
- 27 Jonge van mi'j, hold der maor met op naor vermaningen te luusteren,
a-j verstandige waorde dan toch langs ow hen wilt laoten glien.
- 28 Ne gewetenlozen getuge veracht het recht,
godelozen hebt den mond vol van onrecht.

- 29 Veur de spotters ligt de aordelen al klaor,
een good pak op den pokkel veur de onwiezen.

Kapittel 20

- 1 Wien is ne spotter, drank mek ne hoop kabaal,
wel daorveur völt, is neet good wies.
- 2 As 't grommen van ne leeuw is het dreigen van den koning,
wel um hellig mek, verspölt zien laeven.
- 3 Het is ne aere veur 'n mense zich van ruzie afziedig te hollen,
maor elken gek knalt der gelieke op.
- 4 Den luiwammes bouwt 's harfstens 't land neet umme,
en vrög zich dan in den bouw af, waaromme of der niks is.
- 5 Wat der in een mense zien harte umme geet, is neet as deep water,
'n mense met verstand kan dat bovven water halen.
- 6 Zat leu gefte hoge op van eure betrouwbaorheid,
maor 'n mense, dén te vertrouwen is, wel vundt dén?
- 7 Ne rechtvaerdigen, dén in alle eenvoud zienen weg geet,
ziene kinder mögt der later wies met waen.
- 8 Ne koning, dén op den rechterstool zit,
as met ne wanne könt ziene ogen al het kwaod wegwaaien laoten.
- 9 Wel kan der zeggen: "Ik hebbe mien geweten schone ehollene,
ik bunne zuver en zonder zonde?"
- 10 Twee saorten gewichten, twee saorten maoten,
beide bunt UM ne gruwel.
- 11 Ne kleinen jonge löt zich al deur zien doen en laoten kennen:
of zien gedrag zuver en oprecht is.
- 12 Een aor, dat luustert, en een oge, dat zut,
HEE hef eur allebeide emaaft.
- 13 Verslaop ow de tied neet, anders kom i'j den armood,
hold ow de ogen good los, dan he-j brood zat.
- 14 "Pröttel, spul van niks", röp den koper,
maor at hee der met votlöp, löt hee der zich op veurstaon.
- 15 Al he-j nog zovölle gold en dure stene,
het kostbaorste sieraod bunt verstandige lippen.

- 16 Nem um de klaere af, want hee hef borg estaone veur ne onbekenden,
pak um op as onderpand veur vrömd volk.
- 17 Brood, waar-t ene deur bedrog an-ekommene is, mag um dan wal good smaken,
maor daornao ist 't net grind tussen de koezen.
- 18 Plannen kriegt eur beslag deur beraod,
ne aorlog mo-j met overleg voeren gaon.
- 19 Wel präötjes rond löp te streuien, verrödt geheimen,
laot ow neet in met ene, dén loslippig is.
- 20 Wel zien vader of zien moder vervleukt,
dén ziene lampe zal, at 't op zien duustersten is, uutgaon.
- 21 Bezit, dat in 't begin zo maor gauw bi'jnene egadderd is,
daor röst an 't ende gin zegen op.
- 22 Zeg nooit: „Ik zal dat gemene gedote betaald zetten”,
wacht op UM, Hee zal ow helpen.
- 23 Twee saorten gewichten, daor hef HEE ne gruwelijken haekel an,
waegeschaolen, waar-t met eknooid is, dat is neet good.
- 24 “Wat veur een traeden een mense ok mek, ze komt van UM haer.”
Ho zol een mense zienen eigen weg mangs begriepen können?
- 25 Een mense trapt der zelf in, at hee aerst zeg; “Dat is heilig”
en dan pas nao ziene belofte der over nao te denken begunt.
- 26 Ne wiezen koning haalt de slechte leu der uut,
hee löt het dorsrad over eur hen gaon.
- 27 Den geest van een mense is ne lampe van UM,
zee deurlöcht alle heuke en gaete van zien harte.
- 28 Leefde en trouw bescharmt den koning,
op dee leefde höldt hee zienen troon overende.
- 29 De glorie van de jonge kaerls is eure kracht,
glans van olde leu is eur grieze haor.
- 30 Bloderige striemen zuvert het kwaod uut,
stokslagen maakt de heuke en gaete van 't harte schone.

Kapittel 21

- 1 De gedachten van ne koning bunt as waterstreume in ZIENE hand,
waar-t Hee ze hen hebben wil, daor leidt Hee eur hen.
- 2 Al is in ene ziene ogen heel zien doon en laoten ok nog zo rechtvaerdig,

- wee-t echt beoordeelt, wat um angeet, dat is HEE.
- 3 Waorheid spraeken en recht doon
bunt UM völle maer waerd als offers.
  - 4 Greutsigheid in de ogen en 't hoge in de kop hebben,
wat slecht volk zo terechte mek, dat is bloos zunde.
  - 5 Veurnemmens van een naerig mense smiet zat op,
maor wel völ te häöstig is, krig met gebrek te maken.
  - 6 Schatten bi'j mekare krieggen deur löggenprätjies:
damp, dén vervlög, valstrikke van den dood, dat bunt het.
  - 7 Het geweld van slecht volk sleurt eur zelf met,
ze wilt jo gin recht doon.
  - 8 Den weg van een schofterig mense is zo krom asterto,
maor een aerlijk mense is rechtuut in zien doon en laoten.
  - 9 I'j könt baeter in een heuksken op 't dak wonnen
as met ne haaiebaaie van een wief in hetzelfde huus.
  - 10 Slecht volk wil niks lever as kwaod doon,
zienen naober kan in ziene ogen niks gin good doon.
  - 11 As ne spotter estraft wordt, wordt den onneuzelen der wiezer van,
a'j ne wiezen wat bi'jbrenge, nömp dén onneuzelen der ok wat van met.
  - 12 Ne rechtvaerdigen höldt het huus van slecht volk good in de gaten,
zorgt der veur, dat het slecht met eur aflöp.
  - 13 Wel de aorne dichte stopt veur 't gejammer van ne armen blood,
dén krig zelf ok gin bescheed at hee um hulpe röp.
  - 14 Stille wat tostoppen dut de helligheid ummeslaon,
wat extra's in de tesse doon veurkump grammieterig gedote.
  - 15 At der recht edaone wordt, hef den rechtvaerdigen daor völle wille an,
maor veur wee-t kwaod wilt, is dat ne verschrikking.
  - 16 Een mense, wel afdwaalt van den weg van good verstand,
kump terechte bi'j waor-t de dode geesten zich treft.
  - 17 Wel der gaerne op los laeft, zal achteruut boeren,
wel völle wille hef an wien en ollie, wordt nooit rieke.
  - 18 Slecht volk göldt as losgeld veur den rechtvaerdigen,
den oprechten kump in de plaatse veur den onbetrouwbaoren.

- 19 I'j könt baeter in onland wonnen
as bi'j een kaekelachtig en sikkeneurig wief.
- 20 'n Verstandig mense hef ne goeien veurraad ollie in huus,
maor ne onbenul mek alles op.
- 21 Wel op rechtvaerdigheid en betrouwbaorheid uut is,
vundt laeven, rechtvaerdigheid en aere.
- 22 Ne wiezen man bestormt de stad van helden,
hee haalt de muren, waor-t ze op vertrouwden, ummenaer.
- 23 Wel een betjen op zienen mond en tonge oppast,
dén bespaort zich ne hoop ellende.
- 24 Ne op-ebloazen pochebuul, ne opschepper zo te zeggen,
geet met völle overmood te wark.
- 25 Het verlengst van ne luiwammes wordt zienen dood,
want ziene hande weigert ok maor eets te doen.
- 26 Den helen dag deur zit den begaerigen niks as begaerig te waen,
maor den rechtvaerdigen göf, knieperig is hee neet.
- 27 Het offer van slecht volk is ne gruwel,
hovölle te maer at ze bracht wordt met verkaerde bedoelingen.
- 28 Ne löggenachtigen getuge zal der an gaon,
maor ne man, dén good luustern kan, dén hef altied recht van spraeken.
- 29 Ne goddelozen kik met een staolen gezichte um zich hen,
maor den oprechten höldt zien doen en laoten in de riego.
- 30 Gin eigen wiesheid, eigen verstand
en eigen raad holdt stand teggenovver UM.
- 31 't Paerd wordt wal an-espennen worden veur den dag van 't gevecht,
maor de ovverwinning kump van UM.

Kapittel 22

- 1 Ne goeien name is maer waerd as groten riekdom,
anzen is baeter as zilver en gold.
- 2 Rieken en armen komt daorin met mekare ovvereen:
wel eur allemaole emaaft hef, dat is HEE.
- 3 'n Vernemstig mense zut het gevaor en verdoekt zich,
de onneuzele leu loopt wieter en mot het bezoeren.

- 4 Deemeudigheid en ontzag hebben voor UM
hebt riekdom, anzeen en laeven as gevolg.
- 5 Waerhääke en strikke ligt der op 't pad van den verdraeiden,
wel zien laeven waren wil, blif der wied vandan.
- 6 Laer een kind van jongs af an, ho-t het zienen weg gaon mot,
en at het old eworden is, zal het daor niet van afwieken.
- 7 Ne rieken spölt de baas ovver de arme leu,
wel leent, is den knecht van wel um geld leent.
- 8 Wel onrecht zaeit, zal kommer en kwel inhalen,
den knuppel, waor-t hee met houwen, wordt al gauw in stukken ebrokken.
- 9 Wel vrendelijk uut de ogen kik, wordt ezegend,
umdat hee van zien brood den armen metdut.
- 10 Jaag den spotter weg, dan is 't geruzie ovver,
striederi'je en gescheld bunt af-elopen.
- 11 Wies is HEE met wel een zuver harte hef,
wel vrendelijk sprök, krig den koning as zien maot.
- 12 ZIENE ogen waakt ovver de waore kennis,
maor den onbetrouwbaoren ziene waorde vaegt Hee van taofel.
- 13 Den luiwammes zeg: "Daor löp ne leeuw buten,
ik kon wal es midden op straote dood emaaft worden."
- 14 Den mond van ne vrömde vrouwe is ne depe koele,
ene, waor-t HEE hellig op is, zal der in vallen.
- 15 At 't onbenul zich eenmaol in den kop van ne jonge vaste ezat hef,
dan mo-j 't der met ne knuppel waer uuthouwen.
- 16 A-j een arm mense onderdrukt, bezorg i'j um veurdeel,
gef i'j wat an ne rieken, dan brech dat bloos gebrek.
- 17 Spits owwe aorne en luuster naor de waorde van ne wiezen,
richt ow harte op miene kennis.
- 18 't Zol good waen, a-j dee good in ow binnenste bewaart,
da-j dee ow allemaole stäärig op de lippen ligt.
- 19 Um ow op UM vertrouwen te laoten,
maak ik ze ow vandage bekend, jao ow.
- 20 Ik hebbe veur ow wal dartig sprökke op-schrevven
met goeien raod en kennis,
- 21 um ow de redelijkheid van betrouwbaore waorde te laeren kennen,
zoda-j een betrouwbaor bescheed gef an wee-t ow estuurd hebt.

- 22 Beroof nooit ne armen blood, umdat hee jo al arm is,
maak ne armzaligen neet kapot, at hee veur 't gerecht steet.
- 23 Want HEE zal bi'j 't gerecht veur eur opkommen,
en dee-t eur berooft, berooft Hee van 't laeven.
- 24 Zeuk gin umgang met ne gifkop,
gao neet umme met ene, dén gauw hellig wordt,
25 anders zo-j ow wennen an ziene manaere van doon,
en zodoonde daor zelf in verstrikt kommen.
- 26 Sloet ow neet an bi'j leu, dee-t an handslag doot,
bi'j leu, dee-t borg staot veur andermans schulden:
27 a-j niks hebt um ze betalen,
waorumme zol i'j ow dan 't bedde onder 't gat weghalen laoten?
- 28 Verleg olde grensstene nooit,
dee hebt owwe veuolders der jo naer-ezat.
- 29 Zee-j ne vakman, ieverig an den arbeid –
hee kan wal in dienst van den koning arbeiden,
maor 't zal neet gebeuren, dat hee dat dut bi'j 'n minder soort volk.

Kapittel 23

- 1 A-j met ne hogen haerschop te aeten zit,
hold dan good in de gaten, wee-j veur ow hebt.
- 2 Zet ow zelf het mes op den hals
a-j ne sloekert bunt.
- 3 Waes neet al te begaerig naor ziene lekkerni'jen,
dat aeten is neet altied te vertrouwen.
- 4 Äös ow neet af um rieke te worden,
hold ow verstand der bi'j en laot het.
- 5 A-j der naor kiekt, is den riekdom al weg.
Het hef zich inens vlöggels emaaft,
as ne aorend vlog het de locht in.
- 6 Aet lever gin brood van ene, dén altied met een scheef oge naor anderen kik,
waes neet verlenkelijk naor ziene lekkerni'jen.
- 7 Want dat is der zo ene, dén altied bi'j zichzelf zit te raeken:
“Aet en drink maor”, zeg hee tegen ow, maor hee meent der niks van.
- 8 Het aeten, wa-j ehad hebt, mo-j waer uutspi'jen,
owwe vrendelijke waorde bunt an um neet bestaed.
- 9 Gao nooit met ne gek an de praot,
hee hef niks met owwe verstandige waorde.
- 10 Verleg olde grensstene neet,
kom neet op het land van wezen.

- 11 Want euren bescharmer is stark,
hee zal 't in eure zake veur 't gerecht teggen ow opnemmen.
- 12 Laot ow harte naor terechtwiezingen luusteren,
owwe aorne naor verstandige waorde.
- 13 Bespaor owwen jonge de straffe neet,
a-j um ne klap met ne stok gef, geet daor neet dood an.
- 14 Gef i'j um ne klap met ne stok,
dan red i'j um wal van het dodenriek.
- 15 Jonge van mi'j, at i'j wies van harte bunt,
dan is mien harte der bli'j van.
- 16 Ik kan der van binnen wal van gaon zingen,
at der wieze waorde ovver owwe lippen komt.
- 17 Waes in ow harte neet jaloers op verkaerd volk,
maor zorg da-j stäörig in ontzag veur UM laeft, alle dage.
- 18 Jao wisse, dan ligt der ne tokomst veur ow,
wordt owwe hoppe neet de grond in ebaord.
- 19 Luuster good, jonge van mi'j, en word wies,
richt ow harte op den enigen weg.
- 20 Gef ow neet af met leu, dee-t te völle zoekt,
met leu, dee-t zich dikke vraet,
- 21 want zoeptodden en vraetebuuls wordt arm,
van släöperigheid komt ze in plodden te lopen.
- 22 Luuster naor ow vader, naor um, dén ow verwekt hef,
kiek neet naer op ow moder, at ze old wordt.
- 23 Maak ow waarheid eigen, en verkoop dee neet,
dat göldt ok veur wiesheid, orde en regel.
- 24 Den vader van ne rechtvaerdigen is bli'j,
wel ne wiezen zönne ekreggen hef, kan der wies met waen.
- 25 Laot ow vader en moder bli'j waen,
juichen, dee-t ow op de welt bracht.
- 26 Jonge van mi'j, do mi'j ow harte,
laot owwe ogen wille hebben an miene waege.
- 27 Ne hoere is ne depe koele,
ne vrömde vrouwe ne enge putte.
- 28 Jao, zee lig as ne schurk op de loere,
ze brech völle leu tot ontrouw.
- 29 Wel hef 't slim? Wel dut 't zaer?
Wel hef der ruzie, wel lig der te kneesten?
Wel hef zich onneudig bezaerd?
Wel kik der sloerig uut de ogen?
- 30 Dee leu, dee-t als maor bi'j den wien zitten blieft,
dee-t komt um van allen drank te preuven.

- 31 Kiek neet zo naor den wien, ho mooi rood of dén ok is,
at dén ow uut den beker tolacht en dén zo glad naor binnen glidt.
- 32 Maor later bit hee ow as ne slange,
spuit gif as ne adder.
- 33 Owwe ogen gaot vrömde dinge zeen,
i'j gaot der allерhande onzin uitkraomen.
- 34 't Geet ow net as ene, dén midden in de zee lig,
bovven in den mast vaste zit:
- 35 “Ze hebt mi'j ehouden,
maor het deed mi'j neet zaer,
ze hebt mi'j naer-eslagen,
maor ik veulen der niks van.
Wannaer zal ik waer nuchter worden?
Dan wi-k um nog es waer raken!”

Kapittel 24

- 1 Waes neet afgunstig op slecht volk,
waes der neet op uut, het met eur te hollen.
- 2 Ze bunt in eur harte op geweld op uut,
der kump eur gin good woord ovver de lippen.
- 3 Met wiesheid wordt een huus ebouwd,
met inzicht kump het good vaste te staon.
- 4 Met kennis van zaken vult zich de kamers
met allерhande kostbaore en plezaerige dinge.
- 5 Ne wiezen man is ne starken kaerl,
ne man met kennis straolt kracht uut.
- 6 Want ne aorlog uutvechten do-j met verstandig beleid,
en ne overwinning kump te stande deur völle raodgevvers.
- 7 Ne onwiezen gaot wiesheden bovven de pette,
in de paorte dut hee den mond neet los.
- 8 Wee-t eengaals op kwaod uut is,
dén wordt ne groten smiesterd eneumd.
- 9 Uutprakkezaeren van gekkigheid is zunde,
an zonnen spotter hebt de leu ne gruwelijken haekel.
- 10 A-j den mood verleest op den dag, da-j in de kniep komt te zitten,
dan stelt owwe kracht jo niks maer veur,
- 11 um dee leu te redden, dee-t den dood in-eslöpt wordt,
dee-t naor slachtbanke strompelt, as i'j neet ingriept.
- 12 As i'j dan zegt: “Wi'j hebt der jo niks van ewetten”,
is het dan zo, dat Hee, dén de harten deurzöch, dat dén dat neet markt,
dén owwe ziel bewaakt, dat dén dat neet wet?
En zal Hee 'n mense gin loon naor warken doon?

- 13 Aet honig, jonge van mi'j, want dat is gezond,
honnig zo uut de räöte is zeute veur den gäögel.
- 14 Zo mo-j ok zeen met de wiesheid veur ow laeven:
a-j dee evonnen hebt, göf het ne tokomst veur ow,
wordt owwe verwachting neet de kop in edrukt.
- 15 I'j, goddelozen, zit neet te loeren naor de stae van ne rechtvaerdigen,
verinnewaer zien huus neet.
- 16 Want ok al völt den rechtvaerdigen zeuvenmaol, hee kump waer in de bene,
maor slecht volk komt an 't strompelen, at eur 't onheil ovvervölt.
- 17 At owwen vi'jand völt, mo'j daor neet bli'j met waen,
at hee strukelt, mo'j neet staon te joechteren.
- 18 HEE zol 't zeen können en het afkeuren
en ziene helligheid van um afnemmen können.
- 19 Maak ow neet drok ovver kwaodwillige leu,
waes neet afgunstig op slecht volk,
- 20 want veur kwaod volk is der tokomst,
de lampe van slecht volk geet uut.
- 21 Jonge van mi'j, heb ontzag veur UM en veur den koning,
laot ow neet in met leu, dee-t daor anders ovver denkt.
- 22 Want opens komt dee beiden met onheil anzetten
en wel wetvan teveurne, wat dat veur rampen göf?
- 23 En ok dit bunt sprökke van wieze leu:
partiedig waen in 't gerechte, dat dög jo neet.
- 24 Wel teggen slecht volk zeg: "I'j staot in ow recht",
dén wordt deur de völker vervleukt, deur de naties verafschuwd.
- 25 Maor wel aerlijk bestraft, dee geet het good,
dee könt rieken zegen verwachten.
- 26 Het is of der ow ene ne smok dut,
at hee ow een aerlijk bescheed göf.
- 27 Zorg, da-j aerst ow wark buten klaor hebt,
da-j 't met 't land in orde hebt,
aerst dan kö-j ow een huus bouwen gaon.
- 28 Getuug nooit zonder raeden teggen owwen naober,
i'j wilt jo toch gin löggens over de lippen kriegen können.
- 29 Zeg nooit: Zoat hee 't mi'j andut, do-k het um an,
ik zal 't um betaald zetten, wat hee edaone hef."
- 30 Ik kwamme bi'j 't land van ne luiwammes langs,
langs den wiengaorden van ne onverstand,
- 32 een en al brannettels was het,
het land enen döörnenpröttel,
en de stenen mure verinnewaerd.
- 33 Do-k mi'j dat good an-ezene hadde, dacht ik der ovver nao,

- kek nog es en trok der laering uut.
34 “Nog efkes slaopen, nog efkes dommelen,
nog efkes met de arme ovver mekare liggen!”
35 Zo overkump ow den armood as ne overvaller,
ow ’t gebrek as ne gewaopenden man.

Kapittel 25

- 1 Ok dit bunt sprökke van Salomo,
dee-t de mansleu van Hizkia, koning van Juda, ovver-eschrevvene hebt.
- 2 God ziene aere is het, dinge verborgen te hollen,
den koning ziene aere is het, dinge uut te zeuken.
3 De heugte van den hemel, de deepste van de aerde,
noch het harte van den koning kan een mense deurgronden.
- 4 Haal de slakken uut het zilver
en den edelsmid mek der een warkstuk van.
5 Haal ne slechten bi’j den koning weg
en zienen troon steet stevvig deur rechtvaerdigheid.
- 6 Stao neet te pronken, waor-t den koning bi’j is,
gao neet staon op de stae van veurname leu.
7 Baeter is ’t jo, at ze teggen ow zegt: “Kom hierhaer, hogerop!”
as dat ze ow achteran zet onder de ogen van een veurzaam haerschap.
- 8 A’j wat van ene ezene hebt,
gao dan neet al te rap ne rechtszake an.
Wat zo-j anders an ’t ende daorvan doon motten,
at owwen naober ow te schande maakt?
- 9 Vecht owwe zaak met owwen naober uut,
maor heb het daorbi’j neet ovver andermans geheim,
10 anders zol ene, dén dat heurt, ow dat verwieten können
en word i’j owwen slechten name neet waer kwiet.
- 11 Golden appels op zilveren schalen,
dat bunt waorde, dee-t op ’t goeie moment uut-esprokken wordt.
12 Zoas ne goldenring bi’j ne mooien halsketting,
zo past een luusterend aor bi’j ne wiezen, dén ow terechte wis.
- 13 As frisse snee op den dag van het inhalen,
dat is ne betrouwbaoren bosschopper veur wel um estuurd hef:
hee montert zienen haer hillemaol op.
- 14 Wolken, wind en toch gin raegen:
zo is ene, dén höge opgöf ovver ne gift, dee-t niks veurstelt.
- 15 Deur geduld löt een machtig haerschap zich bepraoten,
ne milde tonge kan butte braeken.

- 16 A'j honnig evonnene hebt, aet dan zovölle a'j neudig hebt,
anders zo'j der zat van worden en het uutspi'jen.
- 17 Kom neet te völle bi'j owwen naober ovver de vloere,
anders zol hee ow zat worden en ne haekel an ow kriegen.
- 18 Ne knuppel, een zwaerd en ne scharpe piele:
dat is ene, dén met löggens teggen zienen naober getuugt.
- 19 As op ne af-ebrokken tand of op ne verstoekten voet,
zo kö'j vertrouwen op ne verraoder in benauwde tiede.
- 20 Klaere uitdoon op ne kolden dag, azien op soda geten,
dat dut ene, dén leedjes geet zingen bi'j ene, dén heel verdretig is.
- 21 As owwen vi'jand honger hef, do um dan brood um te aeten,
as hee dorst hef, do um water um te drinken.
- 22 Zo stapel i'j gleuiende kollen op zien heufd,
HEE zal het ow vergelden.
- 23 Naordenwind göf dikke bujjen,
stiekeme praot göf kwaoie köppe.
- 24 Baeter op ne hook van 't dak wonnen
as met ne haaiebaaie van een wief in 't zelfde huus.
- 25 Fris water veur ne dorstigen hals,
dat is een good bericht uut een wiedaf land.
- 26 Ne troebele welle en ne versmaerden bron,
dat is ne rechtvaerdigen, dén veur slecht volk deur de knene geet.
- 27 Te völle honnig aeten is neet good,
altied maor zo völle meugelijk op aere uut waen ok neet.
- 28 Ne stad, waarvan de muren veur de grond ligt,
dat is ne man, dén zichzelf neet maer in de hand hollen kan.

Kapittel 26

- 1 Net zo min as snee in den zommer en raegen in den tied van den bouw,
net zo min past aere bi'j ne onwiezen.
- 2 Zoas een musken wegfladdert, zoat ne zwalver vlög,
zo is ne vleuk zonder raeden: hee raakt ginene.
- 3 De pietse is der veur 't paerd, de liene veur den ezel,
en den stok veur den pokkel van den onwiezen.

- 4 Gef den onwiezen gin bescheed naor at hee dom is,
anders zo'j zelf net worden as hee.
- 5 Gef den onwiezen bescheed naor at hee dom is,
anders wordt hee nog wies in eigen ogen.
- 6 Wel ne onwiezen um ne bosschop stuurt,
höldt onheil op zich af, höwt zichzelf de veute af.
- 7 Net bene van ne lammen, dee-t der slap bi'j hangt,
zo is 't met ne sprökke uut den mond van ne onwiezen.
- 8 Wel ne edelsteen in ne flinte dut,
is net as ene, dén ne onwiezen aere bewis.
- 9 Ne daorn, dee-t in de hand van zoeptodde stök,
dut net zo weinige as ne sprökke uut den mond van ne onwiezen.
- 10 As ne schutter, dén zo maor op van alles schöt,
zo is hee, dén ne onwiezen en volk wat der langs kump, in deenst nömp.
- 11 Zoas ne hond, dén waerumme geet naor wat e uut-espojjen hef,
zo is ne onwiezen, den ziene gekkigheid vanni'js waer uitkraomt.
- 12 Zee-j ne man, dén wies is in eigen ogen?
Dan is der maer hoppe veur ne onwiezen as veur um.
- 13 Den luiwammes zeg: "Der löp ne leeuw op den weg,
der is ne leeuw op de markt."
- 14 Ne deure draeit zich op eure hengsels,
zo draeit zich ne luiwammes op zien bedde.
- 15 Ne luiwammes stök wal ziene hand in den schöttel,
maor hee is nog te beroerd um eur waer naor den mond te brengen.
- 16 Ne luiwammes meent zelf wiezer te waen
as zeuven leu, dee-t verstandig bescheed doot.
- 17 Wel zich bemeuit met ne ruzie, dee-t um niks angeet,
is net as ene, dén zo maor in 't veurbi'jgaon ne hond bi'j de aorne krig.
- 18 Zoas ene, dén veur dolkop spölt,
en um zich hen schöt met brandende pielen en dodelijk grei,
- 19 zo is ne man, dén zienen naober bedraog,
en dan zeg: "'t Was jo maor gekkigheid!"
- 20 As der gin holt is, geet ow 't vuur uut,
at der gin kwaodspreeker is, höldt het ruziemaken vanzelf op.
- 21 Zwarte kollen veur 't gleuien en holt veur 't vuur,
zo stokt ne kaekelerd 't vuur van de ruzie waer op.
- 22 De waorde van ne kwaodspreeker bunt as slikkergood,
ze gliedt naor alle heuke van 't harte.
- 23 As een läögesken zilverglazuur op ne potscherf,
zo bunt heite lippen en een voel harte.
- 24 Ne hater dut mooi hen met ziene lippen,
maor van binnen bi'j um is 't niks as legen en bedregen.
- 25 Al pröt hee nog zo mooi, vertrouw um neet,
want in zien harte huust één en al gruwelijkheid.

- 26 Hee kan zienen haat dan nog zo good onder bedregeri'je verstoppen,
ziene slechtigheid kump in de vergadering wal an 't lechte.
- 27 Wel ne koele gröf, völt der zelf in,
wel ne steen an 't rollen breg, krig um ovver zichzelf hen.
- 28 Ne löggenachtige tonge haat eur, dee-t daor onder lien mot,
ene met gladde praot is bloos op verdarf uut.

Kapittel 27

- 1 Poch neet zo op den dag van morgen,
i'j wet jo geet neet, wat ow den brengen zal.
- 2 Laot een ander ow priesen en nooit ow eigen mond,
vrömde, en nooit ow eigen lippen.
- 3 Ne steen is zwaor, zand weg naar völle,
maor arger ovver ne gek is zwaorder as dee beiden met mekare.
- 4 Grammetrigheid is wreed, heiligheid kan onmundig waen,
maor wel kan op teggen afgunst?
- 5 Baeter openlijk terechtewiezen
as ow uut leefde stilleholden.
- 6 De wonden, deur ne vriend eslagen, bewiest ziene trouw,
verraoderlijk bunt de smokken van ne vi'jand.
- 7 Wel zat te aeten hef, vertrapt zelfs honig,
veur wel honger hef, is alles wat bitter is, zeute.
- 8 Net as ne voggel, dén uut 't nust weg-efladderd is,
zo is ne man, dén van huus en hof weglucht.
- 9 Zalve en roekegrei maakt het harte bli'j,
net zo den goodbedoelden raod van ne goeien vrind.
- 10 Laot owwen vrind en owwen vader zienen vrind nooit zitten.
I'j mot neet naor 't huus van ow breur hengaon, a'j zelf in de narigheid zit.
Ne goeien naober kortbi'j is baeter as ne breur wied weg.
- 11 Waes verstandig, jonge van mi'j, en maak mi'j der bli'j met,
dan he-k een waerwaord at der mi'j ene uutschöldt.
- 12 Ne verstandigen zut het kwaod en hee waart zich,
onverstandige leu loopt wieter en mot der veur boten.
- 13 Nem ene de klaere af as hee borg steet veur ne vrömden,
eis een pand van um veur ne vrömde vrouwe.
- 14 At der ene 's morgens vrog zienen naober met völle bombarie goodgaon wenst,
kon um dat wal es as vleuk an-eraekend worden.

- 15 Een eengaal deurlekkend dak op ne raegendag
en ne haaiebaaie van een wief, dee liekt op mekare.
- 16 Wel eur opsloeten wil, slöt wind op,
net of e met ziene rechterhand in ollie grip.
- 17 Iezer wordt met iezer esleppen,
zo wordt een mense esleppen deur den umgang met ne anderen.
- 18 Wel good veur zienen viegeboom zorgt, kan der vruchten van aeten,
wel good veur zienen baas zorgt, wordt der umme eprezen.
- 19 Net zoas zien gezichte in 't water espegeld wordt,
zo spgelt een mense zichzelf as hee in 't eigen harte kik.
- 20 Het dodenriek en de onderwelt wordt nooit zat,
net as de ogen van een mense: dee wordt ok nooit zat.
- 21 Den smölpot keurt 't zilver, den ovven 't gold,
maor 'n mense wordt ekeurd op waor-t e name met emaaft hef.
- 22 Al stamp i'j ne gek ok met de käärne fien in ne viezel,
dan wordt hee ziene gekkigheid nog neet kwiet.
- 23 Pas good op, ho 't er met ow kleinvee bi'j steet,
zorg good veur owwe kuddes,
24 want riekdom duurt neet eeuwig,
ne krone geet jo ok neet altied van older op older over.
- 25 As 't heuien edaone is en 't gres waer anwös,
as 't heui van de barge in-ehaald is,
26 dan heb i'j schäöpe um van eure wolle klaere te maken,
bukke, um der ni'j land veur te kopen,
27 en genog sikkemelk veur owzelf,
veur ow huusholden en owwe deenstmaekes.

Kapittel 28

- 1 Slecht volk geet op de löppe, ok al zit der ginene achter eur haer,
maor de rechtvaerdigen net zo zeker as ne leeuw.
- 2 As een land in opstand kump, komt der inens ne hoop leiders,
maor as der ene met verstand en kennis an 't bewind kump, höldt het recht lange stand.
- 3 Ne armen kaerel, dén wat e-arfd hef, en gewone leu der onder höldt,
is as 'n schoer, dat alles wegspeult, en dan he'j gin aeten.
- 4 Dee-t zich an God ziene wet neet staort, priest slecht volk,
dee-t zich an Ziene wet holdt, gaot teggen eur in.
- 5 Slechte leu hebt gin benul van gerechtigheid,

- maor dee-t UM zeukt, hebt alles good deur.
- 6 Baeter ne armen, dén in alle simpelheid deur 't laeven geet,
as ene, dén op kromme waege geet, al is hee ok nog zo rieke.
- 7 Ne zöñne, dén zich an Ziene wet höldt, is verstandig,
wel ummegeet met leu, dee-t der alles maor deurdraeit, mek zien vader te schande.
- 8 Wel zien bezit deur rente en woekerwinst vermaerdert,
breg dat bi'jnene veur ene, dén wat veur arme leu ovver hef.
- 9 As der ene zien aor neet bi'j Ziene wet te luusteren leggen wil,
dan is zien gebed ne gruwel.
- 10 Wel eerlijke leu op 't slechte pad breg,
zal in zien eigen koele vallen,
maor oprechte leu zölt wat goods arven.
- 11 Ne rieken man is wies in eigen ogen,
maor ne armen blood, dén verstandig is, hef um wal deur.
- 12 At de rechtvaerdigen het ewonnene hebt, kriegt ze völle bi'jval,
waor-t slecht volk an de macht kump, mo-j naor volk zeuken.
- 13 Wel ziene fouten verbörg, dén krig niks klaor,
maor wel der veur uut kump en ze neet maer begeet, mag op barmhartigheid raekenen.
- 14 Good af is ne man, dén zich steurig bange inhöldt,
maor ne eigenwiezen pradde kump in de ellende terechte.
- 15 Ne brullenden leeuw, ne hongerigen baer:
dat is ne slechten haerser ovver een arm volk.
- 16 Ne vorst, dén an verstand faelt, maor good is in 't onderdrukken...!
Maor wel niks wetten wil onrechtmaotigen verdeenst, dén zal lange laeven.
- 17 Een mense, dén der ene vermaord hef en daoronder lidt,
ok al vlucht hee het graf in, hold um dan neet teggen.
- 18 Wel oprecht deur 't laeven geet, zal ered worden,
wel kromme waege geet, zal zo maor opens vallen.
- 19 Wel zien land bewarkt, krig brood zat,
wel achter dinge van niks an zit, krig armoed zat.
- 20 Ne man, waor-j van opan könt, zal riekelijk ezegend worden,
maor wel zo gauw meugelijk rieke worden wil, zal ziene straffe neet ontlopen.
- 21 Partiedig waen, dat dög neet,
veur een stuk brood kö-j al in de verleiding kommen.

- 22 Een avergunstig mense is op jacht naor riekdom,
maor hef neet in de gaten, dat het gebrek op um af kump.
- 23 Wel een mense terechtwis, onderdunt daorveur maer dank
as ene dee-t een ander naor de mond pröt.
- 24 Wel wat van zien vader en moder wegnömp en zeg: “Dat göf jo niks”,
dén is ne kammeraod van ne misdadiger.
- 25 Wel schraperig is, röp allene maor ruzie op,
maor wel op UM vertrouwt, zal ’t good gaon.
- 26 Wel op zien eigen verstand vertrouwt, is ne onverstand,
maor wel in wiesheid zienen weg geet, zal good terechte kommen.
- 27 Wel wat veur ne armen ovver hef, zal niks tekort kommen,
maor wel ziene ogen der veur toknip, zal zwaor vervleukt worden.
- 28 As slecht volk an de macht kump, verdoekt de leu zich,
maor at dat der an geet, greuit de rechtvaerdigen in antal.

Kapittel 29

- 1 Ne man, dén al vake de wacht an-ezegd is, en toch de nekke stief höldt,
zal opens kapot emaaft worden en dan is der gin helpen maer an.
- 2 At de rechtvaerdigen zich uutbreidt, is het volk bli’j,
maor at slecht volk an de macht is, jammert het gewone volk.
- 3 Ne man, dén wies is met wiesheid, mek zien vader bli’j,
wel zich met hoeren ophöldt, verspölt zien bezit.
- 4 Ne koning höldt deur recht het land ovverende,
maor at hee zwaore belastingen opleg, verinnewaert hee het.
- 5 Ne man, dén zienen naober naor den mond pröt,
spant um een vangnet veur de veute.
- 6 Een slecht mense raakt verstrikt in zien verkaerde gedote,
maor ne rechtvaerdigen zunk het uut en is bli’j.
- 7 Rechtvaerdigen kent het recht van de arme leu,
maor slecht volk hef der gin benul van.
- 8 Drieste leu zet de stad op zien kop,
wieze leu brengt de boel waer tot röste.
- 9 As ne wiezen man ne rechtszake hef met ne onwiezen,
kan dén slim angaoon of lachen, maor röstig wordt het neet.

- 10 Maordzuchtige leu mot niks hebben van een aerlijk mense,
de rechtschaopen leu nemt um in bescharming.
- 11 Ne gek löt zich in ziene helligheid helemaol gaon,
maor den wiezen höldt zich daorbi'j in.
- 12 As ne haerser naor löggenpraot luustert,
is al zien deenstvolk slecht.
- 13 Ne armen man en ne oplichter komt mekare integgen,
HEE göf eur beide het lecht in de ogen.
- 14 At ne koning in alle aerlijkheid arme leu recht dut,
zal zienen troon veur eeuwig en altied vaste staon.
- 15 Ne stok en terechtwiezingen gef wiesheid,
maor ne jonge an zichzelf ovverlaoten, dat breg zien moder schande.
- 16 At slecht volk an de macht kump, nömp de ontrouw to,
maor de rechtvaerdigen zölt zeen, dat ze te vallen komt.
- 17 Wies owwen zönne terechte, dan kö-j der röstig op waen,
dan zal hee ow slim bli'j maken.
- 18 Waor-t der gin visioenen maer bunt, verwildert het volk,
maor gelukkig is, at het zich an Ziene wet höldt.
- 19 Met waorde wordt ne knecht neet terechte ewezen,
hee versteet ze wal, maor dut der niks op uut.
- 20 He-j wal es ne man ezene, dén altied met de mond veuran steet?
Veur ne gek is der maer hoppe as veur um.
- 21 A'j ne knecht van jongs af an verwent,
zal hee an 't ende zo ongezeglijk waen as wat.
- 22 Ne opvlegerigen kaerl is altied op ruzie uut,
ne gifkop dut völle kwaod.
- 23 Greutsigheid zal een mense vernederen,
maor wel nederig blif, zal anzeen kriegen.
- 24 Wel zaken dut met ne deef, dut zichzelf schade an,
hee wet, dat hee vervleukt wordt, maor kan den deef neet angevven.
- 25 Benauwd waen veur mensen is as een valstrik,
maor wel op UM vertrouwt, zal bescharmd worden.
- 26 Heel wat leu kiekt machthebbers naor de ogen,
maor allenig van UM krig een mense zien recht.

- 27 Rechtaerdige leu hebt ne gruwelijken an leu, dee-t onrecht doot,
slecht volk hef ne gruwelijken haekel an leu, dee-t zich oprecht gedraegt.

Kapittel 30

- 1 Waorde van Agur, Jake zienen zönne.
Dizzen man zeg: “Ik hebbe mi’j af-eäöst met God,
ik hebbe mi’j af-eäöst met God, ik kan neet maer!
- 2 Ik bun nog dommer as welk mense dan ok,
menselijk verstand he-k jo gaar neet.
- 3 Ik hebbe gin wiesheid op-edaone,
zoda-K wat zol wetten van den Heiligen ziene kennis.
- 4 Wel is der ummehoge naor den hemel eklommene en waer ummedale ekommene?
Wel hef den wind in ziene vuuste vaste epakt?
Wel hef het water in zienen mantel ewikkeld?
Wel hef de grenzen van de aerde vaste-esteld?
Wat is zienen name, wat den name van zienen zönne?
Dat wet i’j toch!
- 5 Alle waorde van God bunt as deur vuur ezuverd,
Hee is een schild veur de leu, dee-t bi’j Um eur henkommen zeukt.
- 6 Do an ziene waorde niks an to,
anders zal Hee ow de wacht anzeggen en zö-j as legebeest beschouwd worden.
- 7 Twee dinge vraog ik van ow,
weiger mi’j dee neet veur a-k doodgao:
- 8 Löggenpraot en bedreeglijke waorde, holdt dee wied bi’j mi’j vandan,
gef mi’j gin armoed en gin riekdom,
gef mi’j het brood te aeten, dat mi’j to-emaeten is.
- 9 Anders zol ik mi’j zat aeten en ow afzwaeren deur te zeggen: “Wel is HEE?”
Of ik zol arm worden en gaon staelen en mi’j an den name van mienen God
vergriepen.
- 10 Maak nooit ne knecht zwart bi’j zienen haer,
anders zal hee ow vervleuken en zö-j ’t motten bezoeren.
- 11 I’j hebt ne ginneraatsie, dee-t eur vader vervleukt
en gin good waord veur eure moder ovver hebt.
- 12 I’j hebt ne ginneraatsie, dee-t zuver is in eigen ogen,
maor waor-t den smaer neet van af-ewassen is.
- 13 I’j hebt ne ginneraatsie, dee-t slim hoge in de kop hebt,
met de ogenbrende hoge op-etrokken.
- 14 I’j hebt ne ginneraatsie met tande as zwaerde,
met een gebit as messe,
um de stakkerds van de aerde uut te vraeten,
en de armlastigen van de mensheid.
- 15 Twee dochters hef ne bloodzuger:
“Hier der met! - Hier der met!”
- Dree bunt der, dee-t nooit zat kriegt,

- 16 vaere, dee-t nooit zegt: “Zo is ’t genog!”
Het dodenriek en het onvruchtbaore moderlief,
de aerde, dee altied verlet um water hef,
en het vuur, dat nooit zeg: “Zo is ’t genog!”
- 17 Wel met spot op zien vader naerkik
en het vertikt um naor zien moder te luusteren,
dén zölt de raven an de baeke de ogen uutpikken,
de jonge gieren zölt eur opvraeten.
- 18 Dree dinge bunt mi’j te wonderlijk,
vaer dinge kan-k neet begriepen:
19 den weg van ne aorend deur de locht,
den weg van ne slange ovver ne rots,
den weg van een schip ovver de hoge zee,
en den weg van ne man naor ne jonge daerne.
- 20 (Dit is den weg van ne vrouwe, dee-t met anderen vri’jt:
ze et, vaegt zich den mond af
en zeg: “Ik hebbe jo niks verkaerds edaone!”)
- 21 Onder dree dinge böft de aerde,
onder vaer dinge, dee-t ze neet verdraegen kan:
22 onder ne slaaf, dén koning wordt,
onder ne onbenul, dén zich dikke egaeten hef,
23 onder ne hekse van ne vrouwe, at zee ne man krig,
onder ne meid, dee-t eure bazinne opvolgt.
- 24 Vaer dinge heurt der bi’j de kleinen op de welt,
maor het bunt wal onmundige wiezen:
25 de miegampen, een volk, dat neet machtig is,
maor ze zorgt in den zommer wal, dat ze later wat te vraeten hebt;
26 de klipdassen, een volk, dat neet sterk is,
maor ze maakt wal eur huus in de kloven van de rotsen;
27 de sprinkhanen hebt ginnen koning,
maor ze trekt wal allemaole sekuur in de riego met mekare op;
28 ne hagedisse kō-j met de hand anpakken,
maor ze höldt zich wal to in paleizen van ne koning.
- 29 Dree bunt der, dee-t staotig lopen könt,
vaere, dee-t mooi schrieden könt:
30 ne leeuw, den held onder de dieren,
dén veur ginene opzied geet;
31 ne hane, hoge op de peute, ne sikkebok,
en ne koning, dén neet te verslaon is.
- 32 Of i’j no zonder der bi’j nao te denken ow gedragen hebt asof i’j baeter waren as
anderen, of da-j dat met bedacht edaone hebt:
hand veur de mond!
33 Melk slaon, dat göf botter,

op den neuze slaon göf blood,
maor slaon in gif göf ruzie.

Kapittel 31

- 1 Waorde veur koning Lemuël,
waormet zien moder um waarschouwde.
- 2 Wat za-k ow zeggen, jonge van mi'j,
wat za-k ow zeggen, mien bloodeigen zönne,
wat za-k ow zeggen, zönne, waor-k miene belofte veur edaone hebbe?
- 3 Verspil owwe kracht neet vrouwleu,
gao neet op pad met eur, dee-t koningen in 't verdarf stort.
- 4 Wisse, Lemuël, het göf gin pas veur koningen,
veur koningen beslist neet, wien te drinken,
veur vorsten um te vraogen: Waor is den drank?
- 5 Anders zol zo ene drinken en vergaeten, wat de veurschriften bunt,
en zo de rechtszake van alle arme sökkels verdraeien.
- 6 Gef maor drank an ene, dén toch verlaorne geet,
en wien an um, dén slim verdretig is.
- 7 Zo ene drunk en verget zo zienen armood,
dech zo neet maer an ziene narigheid.
- 8 Do owwen mond los veur ene, dén stom is,
veur 't recht van elkenene, dee-t der onderdeur geet.
- 9 Do owwen mond los, spraek aerlijk recht,
zet ow in veur 't recht van ellendigen en arme leu.
- 10 Ne duftige vrouwe, wel zal eur vinden?
Zee is völle maer waerd as bloodkrallen.
- 11 Euren man kan altied van eur opan,
an een good verdeenst faelt het um neet.
- 12 Zee is good veur um en dut um niks verkaerds,
al eure laevensdage.
- 13 Zee zorgt veur wolle en linnen
en arbeitd met vaerdige vingers.
- 14 Zee is net as 't schip van ne koopman,
zee haalt het aeten van wiedweg.
- 15 Zee steet op, at 't nog nacht is,
göf eur huusholden te aeten
en zeg de meide, wat ze te doon hebt.
- 16 Hef zee een stuk land op 't oge, dan köch zee het,
zee plant, met wat zee verdeend hef, ne wiengaorden.
- 17 Zee bundt zich kracht as ne reem um eur middel,
zee maakt zich de arme stark.
- 18 Zee markt, dat euren handel good löp,
's nachts geet eur de lampe neet uut.
- 19 Eure vingers bunt altied an 't spinnen,
eure hande an 't waeven.
- 20 Zee dut eure hande los veur arme leu,
stök eure vingers uut naor misdeelden.

21 Zee is neet bange veur eur huusholden, at der snee kump,
 want ze hebt allemaole dubbeldikke klaere.
 22 Beddegood mek zee zelf,
 zee dreg klaere van mooi linnen en rooie wolle.
 23 Euren man hef anzeen in de paorte,
 hee vergadert met de bestuurders van het land.
 24 Zee maakt linnengood en verköch het,
 zee levert gordels an de kooppleu.
 25 Zee straolt kracht en anzeen uut,
 zee lacht den kommenden dag to.
 26 Uut euren mond kump één en al wiesheid,
 eure tonge göf vrendelijke lessen.
 27 Zee höldt good in de gaten wat der in eur huusholden gebeurt,
 op 't luie gat zitten is der neet bi'j.
 28 Eure zöns staot op en priest eur,
 euren man ok en dén göf hoge van eur op:
 29 "Der bunt völle vrouwleu, dee-t 't merakels good doot,
 maor i'j gaot der met strieken!"
 30 Antrekkelijk waen is bedreeglijk, mooi waen geet rap veurbi'j,
 maor ne vrouwe, dee-t ontzag hef veur UM, dee is te priezen.
 31 Gef eur met van wat ze met eure hande verdeend hef,
 en laot ze in de paorten priezen, wat ze edaone hef.

Bronnen:

- *Martin Buber: Die Schriftwerke*
- *OnlineBible*
- *Karl-Emil Schade: Dat ole Testament*
- *Anne van der Meiden: Biebel in de Twentse sproake*
- *Liudger Stichten: Biebel (Gronings)*